

Marku

Deuxu Rybe Wihikÿ Tÿmyra,

Marku Tyyritidÿdu

¹ Kaki heka Rybe Wihikÿ juhu kaki roire. Ka Rybe Wihikÿ Jesuisi Kristumy heka rarybereri. [Tii heka Deuxu Riòre rare.] ² Myheka Isaia tyyriti-ki kia rybe rÿire:

Deuxu rarybere: —Boholake, waõwàdàdu ariteónykre akomy. Tii ary riwinykre.

³ Tii ryrymyhÿ bederahy-ki: —Kai biwinykre rywi-hikÿ Wanyrÿ dee. Òbiti tamy biwinyke.

⁴ Joaõ Sebedÿdu bederahy-txi taile ihÿmyhÿ rybe tyyriti ritÿnynymyhÿ. Tii sebenaõmy riòbitinymyhÿ. Kia riwinykemy ixi-txi tõhõti reakemy taòraru-txi kia Deuxu ritakemy. ⁵ Ibutumy Judeia bede ludu mahãdu Jerusalë hãwã mahãdu-wana rare bederahy-ò. Taòrarumy relyymy rahudi tahe, Joaõ risebenyre bero Jordaõ-ò. ⁶ Joaõ rexityynyre kamelo rade tyy-di, tule iròdutyy wereysana iwetya-ki roimyhÿre. Irÿsÿna raremyhÿ, seihikÿle bidi-wana. ⁷ Joaõ rybe tyyriti ritÿnynydÿymy rarybemyhÿ: —Jiarÿ aõ aõkõ rare, waruru-di aõkõ. Inyõ wahewomy kanakre tahe iruru waruru ratyredÿñadu rare. Waratyre awityhyke. Jiarÿ riwaixÿrunymy watxireri iwataana ese-ki. ⁸ Jiarÿ bedi arãsebenyre. Tii heka Deuxu Tyytybythy-di arãsebenykre.

⁹ Kiatxu Jesuisi nade Nazare Kalileia bede ludu-ribi. Joaõ tii risebenyre Jordaõ bero-ò. ¹⁰ Tii

bera-ribi dotuodeu biuwetyky rarayre. Deuxu Tyytybytyhy heka bòtòe wese tamy dobehede. **11** Deuxu rybe-ò roholare biu-ribi: —Kai heka Wariòre waluu tate. Adi wadeysawihikýreri.

12 Aõwesele Deuxu Tyytybytyhy heka Jesuisi riteõnyre bederahy-ò. **13** Tii bederahy-ki 40 txumy bede idi rÿire. Satanasi aõhökýmy risýnymy Jesuisi raremyhÿ. Iròdu deborehekÿ tai rÿiramyhÿ. Ýjureny iyrubudýymy rehemynyre.

14 Joaõ rare ròtenawo-ò, idita Jesuisi Rybe Wihihiký ritýnynykremy dehemynyde Kalileia-ò. Jesuisi heka Rybe Wihihiký ritýnynydýýre: —Deuxu Iòlòna bede-ò wahe. **15** Jesuisi rarybera: —Bedenedýñanahe bede rearra. Deuxu Iòlòna bedehe iõhòra. Kaiboho ixi-txi õhõtireny reake aòrarurenny-txi bityhynybenyke Deuxu Rybe Wihihiký.

16 Jesuisi aho ijàti-ki rariamy ihýmyhÿ. Tii robira tuurenny taseriòre-wana ihýmyhÿ-ò, Simaõ Pedro, Andre-wana. Tiiboho rehumy ihýmyhÿreny rià-di. Tiiboho heka waxidu roire. **17** Jesuisi rarybera tamyreny: —Kaiboho bodoibedenyke wahemy. Tai tahe araerynanyrenykre iny rimykemy utura temyta wese. **18** Tahe aõwesele rià ririrennyre. Roire Jesuisi-wana. **19** Iko roire Joaõ, Txiau, taseriòre-wana. Tiiboho heka Zebedeu riòre roire. Tiiboho hãworo-ki ratximyhýreny rià riywinymyhýrennyre. **20** Jesuisi tamyreny rarybera: —Wahemy bòdòike. Tahe aõwesele tybyreny ririrennyre teòdu-wana. Tahe tiiboho roire Jesuisi-wana ierydýýnamy roirekemy.

21 Tiiboho rirònyrennyre Kafanaõ hãwã-ò. Judeu

mahādu aõmysŷdŷñna txu aõkõ. Jesuisi ralore judeu mahādu dohodŷñna heto-ò erydŷñmy. ²² Kowa mahādu urile bede riòtiinyre irybe-ki. Tii heka irurutyhy-di rierynanyre, ierydŷñdu mahādu wese aõkõ rohodŷñnamyhyre. ²³ Kia bedeu heka hâbu tyytybybina-di ratximyhŷre dohodŷñna heto-ki. Tyytybybina hâbuwo-ribi rarybere: ²⁴ —Aõhebo wadi botŷñnykre Jesuisi Nazare ludu. Biwahubenykre aõbo? Jiarŷ araeryre mobo kai tatehe, kai heka hâbuõtyhy inatyhy Deuxu-ribi kai tate. ²⁵ Jesuisi tarurumy rarybere: —Kai rybeõmyke. Iribi bòhonyke tyytybybina. ²⁶ Tyytybybina hâbu riatyre riworŷsŷworŷsŷnylemy. Tyytybybina ryryre rybe iteremy, idi ròhonyre. ²⁷ Ibutumy iny ribedeòtiinyre. Rityŷraxyre ijõ: —Aõwexe ratxireri, aõerydŷñnatŷmyrabo ratxireri. Tii riteõnyre tyytybybina. Tyytybybina Jesuisi rityhynyre. ²⁸ Ityhynina Kalileia bede bedemy reare.

²⁹ Tahe dohodŷñna heto-ribi ròhonyrenyre. Jesuisi, Txiau, Joaõ-wana roirenyre Simaõ, Andreboho heto-ò. ³⁰ Simaõ riore lahi roimyhŷ rubunamy. Tahe aõwesele tuu relyyre Jesuisiko. ³¹ Jesuisi rimyre tebò-ki, tahe, aõwesele irubuna ixâwira. Idi tahe hâwy tamyreny bede redere.

³² Txu ralòmy rahudi, ibutumy tamy didydenye inybina bina. Tule iny tyytybybina tamy didydenye. ³³ Ibutumy iny hâwâ ludu iheto ijõ wirotyre. ³⁴ Tii ibutumy binana òta òta riywinyre. Sôwemy tyytybybina riòlòdŷñyre. Tyytybybina Jesuisi rierymyhyre. Tai tahe Jesuisi riijõnyre tyytybybina rarybekeò.

³⁵ Rudile Jesuisi rare bederahy-txi rexítóenykremy. ³⁶ Simaõ, ijõ mahãdu-wana Jesuisi ijesetyhymy roire. ³⁷ Tiiboho Jesuisi raharenyre. Tamy rarybere: —Ibutumy iny arãijererri. ³⁸ Jesuisi tamyreñy rarybere: —Rokoikehe rekexinoranyrenyke hãwã witxira-ò. Jiarý tamyreñy rybe tyyriti aritýnnykremy. Iurenana tahe jiarý anade. ³⁹ Jesuisi rare ibutumy Kalileia bede-ò. Tyytybybina iny-ribi riteònyre. Tule dohodýña heto-ki tii rybe tyyriti ritýnnyre.

⁴⁰ Hãbu tyybina mahãduõ Jesuisi-ò nadé. Tii tatiowotimy resere Jesuisiko-ò. Tahe Jesuisi-ò hãbu rarybere: —Adee awikeki tahe, biwateytenyke. ⁴¹ Jesuisi juhu urile riwotóenyre. Tii hãbu ritorunyre. Tahe rarybere: —Wadée awire, atyy awimy relekre. ⁴² Tahe aõwesele ityybina reytera. ⁴³ Jesuisi hãbu riteònyre. Rarybere: —Kai tahe inyõdee rybeõmykre. ⁴⁴ Kai bexiteòsinykre Deuxu aõmysýdýdu-ò. Iwese Moisesi röerynadýnyre wese, kai bexiteòsinykre. Kia heka inydee deòsinamy riteòsinyre. Kia iny rieryke timybo teytemy atximahãtemy. ⁴⁵ Tahe hãbu rare ibutumy inyko relyyra. Kia heka Jesuisi tahe uritere hãwãhãkýõ-ò ralõõhyyre. Tahe bederahykile rare. Ibutumy iny tamy rare ibutumy bede bede-ribi.

2

¹ Tiutxuõmybo Jesuisi dòòsede Kafanaõ-ò. Idi tahe rybe reare rehemynymy ratximyhý heto-ki. ² Tahe iny, aõriõre aõkõ, tamy wirotyre heto ijõ-ò. Tahe Jesuisi relyymyhý Deuxu rybemy. ³ Hãbu inaubiòwa heka hãbubina-di tamy

detyydenye. Kia hābu rawòronyre taumy-ki.
⁴ Jesuisi-ò rehemynyōhykylere iny sōwerek. Tahe raòwonyrenyre idi heto ratyytyre-ò. Hetotyre riraynyrenyre tahe reru-di diberesedŷnydenye byretyre-ki Jesuisiko-ò. ⁵ Jesuisi rieryre hābu rityhynyrenyre, tai rarybere hābubina-ò: — Waexi aòraru-ribi araixitarasadŷnyre. ⁶ Bede ywina erydŷ mahādu rorukurenryrer, ixideele rarybemy rŷimyhŷre: ⁷ —Aðherekibo hābu kiawese rarybereri. Tii iòwe òwelemy rarybereri. Deuxu dee aðbina binalemy rarybereri. Mobo tahe òraru-ribi iny ritake. Deuxule òraru-ribi iny ritake. ⁸ Jesuisile roholaõlere ihãrele rieryre aõmybo raryberenre. Tai tahe Jesuisi tamyreny rarybere: —Aðherekibo kiawese tarybetenyteri. ⁹ Tibohe isiraõtyhyre, tuu ararybeke: —Aòraru-ribi anaixitarasadŷnyre ada myike, abyre bimyke, mariake. ¹⁰ Kaiboho bierykemy Deuxu Riòre Hābuthyhykŷ irurudire iny òraru-ribi iny ritakemy. ¹¹ Tahe hābubina-ò rarybere: — Boholake, myike, abyre bimyke tahe makre aheto-ò. ¹² Tahe hābu rŷire, tabyre rimymy tahe rare ibutumy inyru-ò. Ibutumy bede riòtiinyre tahe réalàre Deuxumy. Ibutumy rarybere: —Tiu heka aõmy kawese rabiõhyymyhyre.

¹³ Jesuisi rare ahohokŷ ijà-ò. Ibutumy tamy doide. Tii iny ribedeerynyre. ¹⁴ Levi, Afeu riòre, ronymyhŷ nierumynydu hetowo-ki. Jesuisi ibire-di rareò, tii robira. Jesuisi heka Levi-ò rarybere: —Waijoimy mynake. Tahe rŷimy reare Jesuisi ijoi-ò ralore.

¹⁵ Jesuisi taerydŷnyna-wana rorukure Levi

hetowo-ki. Tule nierumynydu mahāduō ronymyhŷre òrarudu-wana. Ibutumy riroximyhŷrenyre. Sôwemy heka kia iny mahādu Jesuisi riheludunyrenyre. ¹⁶ Bede ywina erydŷñna mahādu, lahi rybe-di erydŷñna mahādu tuu robirenryra. Idi raryberenryre Jesuisi erydŷñna mahādu-ò —Aõhererekibo tii riroxireri òrarudu-wana, nierumynydu-wana. ¹⁷ Jesuisi roholareu, tamyreny rarybere: —Iny ibinaõkeki tahe luahidu tamy kanaõtyhy. Tahe iny ibinakeki, tamy kanake bina-ò. Òbiti mahādu itxemy aõkõ anade. Tahe òrarudu mahādu itxemy anade.

¹⁸ Joaõ erydŷñna mahādu, lahi rybe-di erydŷñdu mahādu-wana byreõhyky txuu tutyhyle rŷimyhŷrenyre. Tahe roire Jesuisi dŷñraxidŷñmy. Inyõ Jesuisi ritŷñraxinyre: —Aõhererekibo Joaõ erydŷñna mahādu byreõmy rŷiõmyhŷre. ¹⁹ Jesuisi rirawyonyre: —Heriduõ, itxeredu-wana ratxireriu, byreõmy rŷiõtyhy tutyhylemy. ²⁰ Tiutxulemybo tahe heridu iribi kanatakre, tai tahe byreõmy kŷnyikre tutyhylemy. ²¹ Moheka tyytŷmyra dòbôna ritidikre tyytyby-ò. Idi inatyhymy dòbôna rayjakre tahe tyytyby sôwemy raykake. ²² Moheka òteti bederatyube tŷmyra rihynymyhŷre iròdutyy walabuutybywo-ò. Idi tahe raberyrònymyhŷreu, urile iròdutyy walabuu raykake tahe irube rejujuke. Tule iròdutyy walabuu ribinadŷñnymyhŷre. Irubetŷmyra awire heka iròdutyy walabuu tŷmyrarokile.

²³ Judeu elehydŷñnareny txu Jesuisiboho ririranymyhŷrenyre maixõmo wesena oworumy, tai ierydŷñna riõrõmyhŷrenyre riroxirenykemy.

²⁴ Tahe lahi rybe-di erydŷŷdu mahâdu rarybere Jesuisi-ò: —Aõhererekibo aerydŷŷna mahâdu riwinyrerri aõwidŷŷna aõkõ karare sabado txu.
²⁵ Tahe Jesuisi tamy rarybere: —Kaiboho aõbo teriranyõletenyta tyyriti-di. Iwese Daviboho-wana aõhebo rotŷŷnyrerri aõmy rekoarenymahâu, rama rahumyhŷrenyu. ²⁶ Tii ralore hetotyhy-ò. Tai tahe orotxu sira ybina riyre, tule tamahâdu-ò riwahinyre. Kia tahe Deuxu deòdule rirŷŷsmyhŷre. Kia Davi aõhebo rotŷŷnyre Abiata heka Deuxu deòdu wedurau. ²⁷ Jesuisi tamyreny rarybere: —Sabado txu heka rawidŷŷre inydee, iny tahe rawidŷŷõre sabado txu dee. ²⁸ Deuxu Riore Hâbutyhyhykŷ tahe sabado txu wedu rare.

3

¹ Ixityre Jesuisi ralore dohodŷŷna hetowo-ò. Hâbu debò binahakŷõ tai ratximyhŷ.
² Lahi rybe-di erydŷŷdu mahâdu Jesuisi retehemyhŷrenyre. Jesuisi sabado txuule riteytenykeki, tiiboho rarybekemy aõbinabinakibo raharenykemy Jesuisi. ³ Jesuisi heka hâbubina-ò rarybere: —Manake. ⁴ Tahe Jesuisi ijõ mahâdu-ò rarybere: —Aõwihihikŷwidŷŷ awire ada aõbinalemy widŷŷ awire. Tibohe awire, itarasa-ki aõbo ada rubu-ki aõbo. Hâbu mahâdu urile riyryre.
⁵ Jesuisi tamyreny retehere raõbinamy. Tii heka iaõna aõna riwotdenyrenymyhŷ. Jesuisi hâbu debò bina-ò rarybera: —Ebò biterenyke. Tai tebò riterenyreu, aõwesele awimy relere.
⁶ Lahi rybe-di erydŷŷdu mahâdu rara Iòlò Herodi mahâdu-ò. Tiiboho raryberenyre timybo tahe Jesuisi rirubunyrenyke. ⁷ Jesuisi rexitare

taerydÿýna mahădu wana aho-ò. Tahe sôwemy iny Judeia mahădu, Kalileia mahădu riheludunyre.

⁸ Ibutumy aõna aõna roholare Jesuisi riwinyreò. Tahe sôwemy tamy nadé: Jerusalë hăwă mahădu, Idumeia hăwă mahădu. Iny Jordaõ bero ijà-ribi tule nadé. Tule iny Tiro hăwă, Sidõ beà hăwă-ribi iòhomy tamy nadé. ⁹ Tahe Jesuisi taery mahădu-ò rarybere: —Walawò bidiwykre. Iny sôwemy dori rehemynyreri. Kidiwawotõmonykre òsana.

¹⁰ Ibutumy bina mahădu ibymy tebò reareri ixideytedÿýmy. Urile iny sôwemy riywinyre dori. ¹¹ Tyytybybina Jesuisi reteherenyreu, urile iko-txi resere ryryreri: —Kai Deuxu Riore tate.

¹² Tai tahe Jesuisi rarybere tyytybybina-ò, uritere iteòsidÿýõmykemy.

¹³ Tii raòwonyre bederatòòmy. Tahe taerydÿýna-ò ryryre tibo tamy reòbykemy. Tahe tamy nadé. ¹⁴ Tahe ierydÿýna waòinatxi reuròmy rarunyre tii-wana rarekemy, rybe ritñynydÿýkemy. ¹⁵ Tule iruru-di rarekemy inybina riteytenykemy. Tule irurudikemy tyytybybina riteònykemy. ¹⁶ Kie ierydÿýnanirenyre: Simaõ, (tii tahe Jesuisi ijõni riwahinyre, Pedromy) ¹⁷ Txiau ijõ, tii Zebedeu riore rare. Kia seriore Jesuisi rininirenyre, Boanejimy, inireny. Kia heka irybereny rare, Biumytxy riòrereny. ¹⁸ Ijõ heka Andre, Filipi, Bartolomeu, Mateu, Tome, Tadeu, Txiau. (Kia Txiau heka Afeu riore rare.) Ijõ Simaõ iwitxira, (tii brebuõmy rybe-ki, tasubedeluudu wahe.) ¹⁹ Judasi Isariò ijõre, kia heka Jesuisi riwahinyre iòludu-ò.

²⁰ Tahe Jesuisi nalode taheto-ò. Ixityre iny sôwemy tamy nadé. Tai tahe Jesuisi

taerydŷŷna-wana riroxiôhyre. ²¹ Idi tahe Jesuisi leinareny itxŷtesana roholarenyre, riòryrenyre. Tiiboho raryberenyre: —Jesuisi itxŷte iôhôlere. ²² Bede ywina erydŷŷ mahâdu doide Jerusalë-ribi rarybemyhŷrenyre: —Belisibu idi ratximyhŷre. Tyytyby wedu ruru-di tyytybybina iny-ribi riteònnyreri. ²³ Jesuisi inyko ijyymy releyre: —Timy taheka Satanasi rexiteònnykre Satanasi. ²⁴ Iòlònà wiribi rexihitxinykeki tahe, rexihukre ibutumy wiludu. ²⁵ Tahe sŷro luduõ wiribi rahitxikeki, rŷiôtyhy. ²⁶ Satanasi rŷikeki reburemy, tii ixiòbitile rexirubunyke. ²⁷ Inyõ heka hãbu rurutere hetowo-txi ralòôtyhy. Tai rawasinykeki, urile iny ritaataake. Urile hãbu rataataakeki, iròòbymy iny rawasinyke. ²⁸ Inatyhy jiarŷ adee ararybereri, ibutumy òraru heka kanaixâwidinykre hãbu dee aôtxile aôbina binamy rarybemyhŷre. ²⁹ Kia inyõ aôtxile aôbina binamy Deuxu Tyytybytyhymy rarybekeki, tiu heka iòraru rataôtyhy. Kia òraru riwinyre tîiehyymy rarekemy. ³⁰ Jesuisimy kiamy narybedenyde: —Tii heka tyytybybina dire.

³¹ Tadi tahelŷŷna-wana nade. Tahe ahanakile ritamanyre. Tamy riteònnyrenyre iòrysamy. ³² Iny sôwemy iwerora-di ronyre. Tahe Jesuisise-ò rarybere: —Adi aseriore-wana ahanakile nyide, araijereri. ³³ Jesuisi rarybere: —Mowe nadi rare, waserioreboho rare. ³⁴ Juhu urile idi retehereri iwerora-ki. Tahe rarybere: —Betehekre, kaiboho ibutumy kaki nadiwesere, waseriore wese toite. ³⁵ Inyõ aõna aõna riwinymyhŷkeki, Deuxu dee awira. Kia heka nadi, waseriore roire.

4

¹ Jesuisi ròòsera ahobero ijà-ò iny dohodÿýmy. Sòwemy iny wirotyre. Tai Jesuisi ronyre hâworo-ò tahe rexitaranyre ahorò-ò. Aho ijà-ò iny wirotyre ijomonyre. ² Tii aõna aõna sòwemy roerydÿýnanyre ijyytyhydile. Kaa ijyymy tii relyyre: ³ —Boholake, alòbòròna-di dehudu rara alòbòrònamy. ⁴ Alòbòròna-di rehumyhÿu, ijò ryro-txi resere. Tahe nawiixõmo rirore.

⁵ Ijò rejchure manarutàsu-txi. Tahe aõwesele raumynyre iraruxiõlemey su dori ibutere.

⁶ Irauxiõreki, bede tòtee alòbòròna rimoenyre idi rurura. ⁷ Ijò oworuty resere edehu-txi idi ruhunyre edewanale. Tai tahe ede-ò riòdesenyre tai raratomyñlere. ⁸ Ijò resere su witxira wihiikÿ-txi. Kia tahe raumynyre. Tahe sohoji oworutyõ 30my iraty raratomyre. Ijò oworuty 60my raratomyre. Ijò tahe 100my raratomyre. ⁹ Tii rarybera: — Kaiboho aõbo ñhõtidirenyre, inatyhymy warybe-ò boholake. Adee awikeki, bierybenyke.

¹⁰ Iny robÿtÿreu, ijò rarilere ierydÿýna mahãdu-wana. Tiiboho rÿýraxire Jesuisi-ò: — Aõhekemybo telyta ijyymy. ¹¹ Jesuisi tamyreny rarybera: —Deuxu Iòlòna rybemy Deuxu araerynanykre. Kia heka tuu teeryõmahâte. Kowaboho-ò jiarÿ urile ijyymy relyyra. ¹² Tai tahe kia wesele relyyra.

Iny retehemyhÿkemy tahe robiõhyymyhÿre. Roholamyhÿre ta, rieryõhyymyhÿre. Tai tahe ralòkemy aõkõ, taòraru riixãwididÿýnakemy aõkõ.

¹³ Tii tamy rarybere: —Kaiboho aõbo teeryõhyyletenyteri ijyy. Ihâre tahe timykibo

bierybenyke ijyy ibutumy. ¹⁴ Aloborodu rehumyhÿ alòbòròna-di. Kia oworuty heka rybe wese rare. ¹⁵ Oworuty ryijàti ludu heka iwese urijohonadu wese heka rare. Rybe-ò roholarenyre, Satanasi nadé rybe iwo-ribi ritakremy. ¹⁶ Manarutàsu ludu iwese iny reysamy roholarer. ¹⁷ Iny urihimyòle rarorehenemyhÿre iraruxi sôweõreki. Idihe rasirara irybe. Tule iny ralahatxinamyreki, ihyle tahe riixâwidinyra. ¹⁸ Ede rawo ludu iwese iny witxira roholarer. ¹⁹ Tiiboho taaõmydÿñadile rôhõtinymyhÿre. Sôwemy nieru-di ratxikemy rexinohõtinymyhÿre ta nieru riitxenamymyhÿre. Ijõ aõna aõnadile rexinohõtinymyhÿre. Kia aõna aõna rybe rirarutxinyymyhÿre. Tai tahe rybe raratynyõmyhÿre. ²⁰ Suwihiķy ludu iwese iny witxira roholarer. Kia inatyhymy rŷireri heka raratynyre alòbòròna raratynyre wese. Ijõ raratynyre 30my, ijõ tahe 60my raratynyre. Ijõ tahe 100my raratynyre.

²¹ Tii rarybera tamyreny-ò: —Uritere loosòna ideõmyke butxi worawo-txi ada herina raworawoõ-txi aõbo. Loosòna bidekre bedewiõ-ò. ²² Inyõ iwòteõmy aõna aõna tiiehymy. Tiutxulemybo ratñykemy ihÿre. Iwòteõmy atximahãbenyke aõu bodobikemy atximahãtenyte. ²³ Kaiboho aõbo õhõtidirenyre, inatyhymy boholake. ²⁴ Tahe Jesuisi tamyreny rarybera: —Kaiboho inatyhymy boholaben y tamy taholamahãtenyteò. Urihixina iwese teõteri wesele, kai biwykre. Ihãre tahe biwykre ijõ teõta-ribi ritamy. ²⁵ Hâbuõ ijõdikeki tamyle rawahidÿyke, tahe hâbuõ ijõõkeki iribi ratatyhyke.

26 Jesuisi relyyra kia ijyymy: —Deuxu Iòlòna kia ijyy wese rare. Hābu rehumyhŷre alòbòròna-di suò. **27** Hābu rumy rōrōmyhŷre txulemy rexixamyhŷre. Tii rieryōlemyhŷre timybo alòbòròna ratybienymyhŷre. **28** Suu ixi dee sohojile raratomyra. Juhuu iòle ramyhŷre. Idi tahe raratomyhŷre, ihewonau, tahe, iraty rasònomyhŷre. **29** Bederaty rasònomyhŷreu, iyresydu riteònymyhŷre. Mayrabu-di riòròkemy bederatysò butudŷña dori rexihumyhŷre.

30 Tii rarybera, Deuxu Iòlòna wexe aōwesere. Aō-ò wexe rikioirenykre. Tiwexe ijyy kawesere. **31** Kia heka mostardaty wesere. Tii heka iylatyhymy ratximyhŷre kabede-ki. **32** Tahe tii raumynymyhŷre wana, ireitòbòròdŷñ ratyre rarurururunymyhŷre. Tahe nawii tamyle rasñnymyhŷre. Iubòròrò rawolemy taheto riwinyre.

33 Tahe Jesuisi Deuxu rybemy rierynanymyhŷre. Kia ijyy wese sōwemy ijyy rierynanymyhŷre. Kialemy iny-ò Jesuisi relyymyhŷ ibutumy tamy reny ritynynynyhŷreki. **34** Kia-ò riòbitinyõlere ijyyõ. Tahe iny-ribi irehemty taerydŷña-ò riòbitinyre.

35 Iu txu txiorolemy Jesuisi rarybere taerydŷña-ò: —Rikiòhòrerenyke kowa weribi ijà-ò. **36** Sōwemy iny rarire aho ijà-ki. Tahe taerydŷña tamy ralore. Roire hāwò-di. Tahe ijō hāwò idi ratximyhŷre. **37** Tahe bede binahakŷ rexide- lenyre yhymy. Tahe òbò hāwò rihâtenymyhŷ tai ritŷmynykemy ritelenyre. **38** Tai tahe Jesuisi rōrōmy roimyhŷ töro-ki irati tarahynatyre-ki. Tai tahe riixixanyre. Ijō rarybere: —Waerydŷñdu, adeehe

awimy aõbo iny ituerenykre. ³⁹ Rexixamy Jesuisi. Tii yhy riixãwididýnyre. Tii ahohoký-ò rarybere: —Biyryke! Tai bede ruhuwihikýre. ⁴⁰ Tamyreny rarybere: —Aõhererekibo kaiboho taberutenyteri? Deuxu aõbo tetyhynyõmahätenyte? ⁴¹ Tai tahe tiiboho bede riõtiinyrenyra. Tahe widee raryberenyre: —Mowexe tuu yhy ahohoký-wana irybe riywinyke.

5

¹ Ritehemynyrenyre ijõ berohoký weribi ijàna-ò. Kowa heka ibutumy hãwãhãký Kadarena inirenyre. ² Jesuisi hãworo-ribi resereu, hãbu tyytybybina-di robire ròhonyreri wabede-ribi. ³ Kia heka tiiemy rasñymy raremyhý wabede-ki. Katahe wiji moheka womati reroti-di rataataaõtyhy. ⁴ Aõdorihe òhõõre tebò iwa rataataare womati reroti-di. Tiiemy heka rimoenymyhý. Teòruty ludu tawararu ludu tule ritòtynymyhýre iyresymy. Moheka iruruõre iny erydýýmy. ⁵ Txuu ruu-wana heka tii rasñyre wabedewo-ki. Tii rariamyhýre bederatõõmy. Tule rirajuamy tai rexihätenyre mana-di. ⁶ Tai tahe Jesuisimy robireu, tii raijaranyre Jesuisi-ò. Resere tatiowotimy Jesuisiko-ò. ⁷⁻⁸ Jesuisi tyytybybina-ò rarybere: —Iribi bòhonyke. Tahe tyytybybina rarybera: —Aõwe wadi tate. Kai, Jesuisi, ibutumy inyõ dee inyratyre tate. Kai Deuxu Riõre tate. Lãhãmy lãhà, uritere aõbina binahakýmy wahõrõdýýõmykre. ⁹ Jesuisi ritýýraxinyre: —Mobohe anire. Tyytybybina rirawyõnyre: —Wanirenny sõwetylhyre wasõwerenyreki. ¹⁰ Urile karibi wateòdýýrenyõmykre. ¹¹ Tahe kowa-ki

ixŷni juramy riroximy rŷimyhŷ bederatò-ki.
¹² Ibutumy tyytybybina rexítöenyrenyre: — Biwateònnybenyke ixŷni jurawomy aralòrenykemy.
¹³ Tahe Jesuisi riteònnyre. Tyytybybina aõwesele ròhonyre tahe ixŷniwomy ralore. Ixŷni jura tahe raòrunyre rejuxunyre ijötira-ribi. Berawo-txi tahe rabòròròre ahohokŷ-ki. Inatxi mil ixŷni rabòròròre. ¹⁴ Ixŷni-di itxeredu reare ijyymy ibutumy hâwā hâwâmy relyyrenyre. Tahe iny dirahude tamy itxeremy. ¹⁵ Tiiboho Jesuisi-ò doideu, tuu robirenryra hâbu tyytybybina-di raremyhŷ. Tii rexitynyny ronymyhŷre. Tii heka òbitimy rôhõtinymyhŷre. Tai iny mahâdu rabedeòtiidŷnyre. ¹⁶ Tiiboho tuu robirenryre, ijõ-ò relyyrenyre ixŷni ijyymy, timybo aõhebo rotŷnyremy hâbu tyytybybina-di ratximyhŷre. Tule relyyrenyre timybo rotŷnyre ixŷni jura. ¹⁷ Iny rexítöenyre Jesuisi-ò rexitakremy isureny-ribi. ¹⁸ Jesuisi hâworo-ò ralore. Tahe hâbu tyytybybina-di ratximyhŷre, rexítöenyre Jesuisi-wana rakemy. ¹⁹ Tahe Jesuisi idy derare. Tamy rarybera: —Mahe asŷ-ò, aijoi-ò belyyke aõna aõna Deuxu adee riwinyremy, iwese tii araruxetòenymyhŷre wese. ²⁰ Tahe hâbu rare Debòwiò hâwâreny-ò. Ibutumy Jesuisi aõna aõnamy ixidee riwinyremy relyyre. Ibutumy iny ribedeòtiidŷnyymyhŷre.

²¹ Ixityre Jesuisi rare ahohokŷ weribi ijà-ò. Ix-idee iny sôwemy ributunyre. Tii heka ihŷmyhŷ ahohokŷ ijà-ki. ²² Tahe dehemynyde tamy dohodŷyna heto weduõ. Ijairu inire. Tii Jesuisi robireu, resere tatiowotimy iko-txi. ²³ Ijairu rarybere Jesuisi-ò: —

Wariòre irubu iòhòtyhylemy roireri. Kai manakre tamy ebò bitidikremy. Tai awimy relekre, ru-ruötyhy. ²⁴ Tahe Jesuisi tii-wana rare. Iny sôwemy tule rare iòhòkile tamy rÿire.

²⁵ Kia heka hâwyysõ binamy ramyhÿre. Ihâlubu rejuunymy raremyhÿ. Beòra waòinatxi reuròmy rejuunymyhyre, rihuôhyy raremyhÿ. ²⁶ Tii aôhökÿmy rotÿñymyhyre sôwemy òhotibedu mahâdu-di. Tahe awimy rotÿñolemyhÿre. Urile tanieru ibutumy rahure òhotibedu mahâdu-ki. Awimy releõlemy, ire bede-ò resere. ²⁷ Tahe roholare Jesuisi nina-ò tahe iòhò-ki nadé inyy-ki. Idi ihewo-ribi rimyra ityynora-ki. ²⁸ Hâwyx ixidee rarybemyhÿre: —Krile itykynora-ki karimykeki, karekyteke. ²⁹ Tahe aôwesele ihâlubu ijera ixâwire. Ixidee awimy rôhôtinyre. ³⁰ Jesuisi rieryre iruru iribi ròhònnyremy, tai rarybere: —Mobo watynnora rimyra. ³¹ Tahe ierydÿyna raryberenyra aôhererekibo tuu tarybeta ibutumy taheka iny abirelemy rÿireri. ³² Jesuisi retehemyhÿre urile mobo rarekemy. ³³ Hâwyx rierymyhÿ aôhebo rotÿñyre. Tii ruberumy Jesuisiko-ò resere relyykemy iko. ³⁴ Jesuisi rarybera: —Lerÿ, atyhydÿyna kÿnyhe aratara. Mahe, kai dori texiywinya.

³⁵ Tii rarybemyhÿò, dohodÿyna wedu deòdu rehemynyrenyrerri. Tiiboho raryberenyra: — Wawedu, Ijairu, ariòre rurumy roireri. Aômybo tahe Erydÿdu-di atxiteri. ³⁶ Jesuisi kia-ò roholara tahe rarybera dohodÿyna wedu-ò: —Brebuômy, urile bityhynykre. ³⁷ Jesuisi-wana roire, Pedro, ijô Txiau, ijô Joaõ. Joaõ heka Txiau seriore rare.

Kaòle heka reòbyre tii-wana rakemy. ³⁸ Dohodýña wedu heto-ò dehemynydeu, ixiyjadý-ò roholara, robureriò, rirajuareriò. ³⁹ Jesuisi ralore tahe rarybera: —Aõhererekibo tabutenyteri. Hirarihiký rurumy aõkõ roireri. Tii urile rôrõreri. ⁴⁰ Juhu urile tai rutxuenyrenyra Jesuisi-ki. Tahe Jesuisi ibutumy iny riòlòdýnyra hetowo-ribi. Tahe isele, tybyle, ixidee rimyrenyra ratxirenkyem. Tahe tamy rirónyrenyre tai hirarihiký roimyhýò. ⁴¹ Jesuisi hirarihiký debò rimyre tahe rarybera: —Talita kumi. (Katahe iwitzira rybemy rarybera. Kiamyreri heka, mynyikemy.) ⁴² Aõwesele hirarihiký rýmy rearra. Tahe rariara aõmyreki iwyra waðinatxi reuròmy iwyramy. Tahe urile bede riòtiinyrenyre. ⁴³ Jesuisi riteranyre moõ rierydýkemy aõkõ. Jesuisi tule rarybere: —Rýsýna tamy biwahinskyre.

6

¹ Jesuisi dexitade kowa bede-ribi. Tahe tauladu tybiena hâwã-ò dehemynyde. Taerydýña mahãdu riheludunyre. ² Sabado txumy rierynanyre dohodýña heto-ki. Sôwemy iny roholamy rýmyhý bede riòtiinymy. Tahe rarybere: —Tiribibo kia hâbu aõna aõna bede rieryre. Aõbedeeryhykýbo ratximyhýre. Timyta heka bedeòby riwinyre. ³ Kia aõbohe aõwidýdule ratxireri, Marie riòrele. Tiiboho aõbohe Txiau, Jyje, Judasi, Simaõ, seriorebohole ratxirenryreri. Terýboho aõbohe tule kakile ratxireri. Ibutumy iny heka Jesuisi derarenyre. Irybe rityhynyõre. ⁴ Jesuisi rarybere tamyreny: —Deuxu rybedýdu heka tyhydýña ritaõlekre tahãwãreny-ribi,

taijoi-ribi, tasŷ-ribi. ⁵ Tahe Jesuisi kowa-ki bedeòby riwinyölere. Urile tebò ritidire inybina bina tyre, taile riteytenyre. ⁶ Jesuisi urile bede idirenry riòtiinyre rityhyñyôlemyhŷrenyreki. Tahe Jesuisi reurore hâwã hâwã-di erydŷŷmy.

⁷ Tii ixidee ributunyre tawaòinatxi erydŷŷna mahâdu. Tii riteònnyre inatxi inatxi iubŷtŷnyre. Tamyreñy taruru-ribi riwahinyre tyytybybina deòdŷŷki. ⁸ Jesuisi tuu rarybere: —Urile biwykre adebôna. Uritere orotxu aõkõ, nieruhyna aõkõ, nieru wereysanawo-ki aõkõ, iwydysyrenyõmykre. ⁹ Uritere waubehetyõmy noõmykre. Uritere inatximy wirawomy tyy-di ixityydŷŷõmykre. ¹⁰ Hâwã-txi malòkeki, tiiemy taile bonykre tiubedemybo iribihyle bòhonykre. ¹¹ Titxi behemynybenykeki, uritere iny erarenemy reakeki, roholaõkeki, txiòrare, urileta awareny bitòtynykre bede erynamy. ¹² Tahe tiiboho roire. Rybe ritŷnydŷŷmyhŷre iny ixidee rexirahîrenykemy. ¹³ Tyytybybina irehemy iny-ribi ririradŷŷnykemy. Sôwemy inybina tyre òlŷre ritxiwire. Tai tahe riteytenyre.

¹⁴ Kia heka iòlò Herodi roholara. Jesuisini dori erynatyhymy raremyhŷ. Tahe ijõboho rarybemyhŷreny: —Joaõ Sebedŷŷdu rexixara rubu-ribi. Ijõ rarybemyhŷreny: —Eliale ratxireri. ¹⁵ Ijõ rarybera: —Deuxu rybedŷŷdu ratxireri. Deuxu rybedŷŷduõ wese heka ratxireri. ¹⁶ Herodi roholareu aõbo Jesuisi riwinyreu, rarybera: —Kia hâbu Joaõ ratxireri. Kia heka irati reorore heka rare. ¹⁷ Kia heka iòlò Herodi riteònnyre imynamy. Idi tahe ritisanyre ròtenawo-ò.

Taseriore hāwyy òraru-ki kia riwinyre. Filipi iseriòreni rare. Iseriore hāwyyni Herodia rare. Herodi, Herodia-wana roire iseriore riòrese-wana.

18 Juhuule Joaõ rarybere Herodi-ò: —Kai aõkõre aseriore hāwy-di mabeôtyhy. **19** Herodia tamy iky reamyhÿ rirubunykemy ratximyhÿ tahe aõkõhyylere. **20** Herodi tahe Joaõ rityhynyre. Tii rierymyhÿre Joaõ hābu wiwikÿ ratximyhÿ. Tai riyrubunyre ròtenawo-ki. Herodi Joaõ roholareu, urile bede riòtiinyre urile roholawihikÿre. **21** Kia txuu ibeòra reare Herodi lisina berenamy riwinyre. Tahe ibutumy hāwā dinodu, soldado wedu mahādu, tule ibutumy hābu ninihikÿ Kalileia mahādu-ribi rihuòtere. **22** Ijadòma ralore resere, Herodia riòre. Herodi, iny huòtedu mahādu-wana tamyreny awire. Iòlò ijadòma-ò rarybera: —Aõtxile aõma wadee bexitòenyke, adee ariwahinskyre. **23** Inatyhymy adee ararybekre. Waaõna aõna iweeremy bexitòenykeki, adee ariwahinskyre. **24** Ijadòma tadi rityÿraxinyre aõmybo tahe tamy rexitòenykre. Ise rarybera: —Joaõ Sebedÿkÿdu rati kai bexitòenykre. **25** Tahe ijadòma ròòsere iòlò-ò. Tahe ijadòma rarybera: —Joaõ Sebedÿkÿdu rati kai biwahinskyre hyna tyre-ki. **26** Iòlò sõwemy rabedewore irybe-ki. Rexitxiõnyõlere iny dori sõwemy ibire-ki. **27** Iòlò soldado rariare Joaõ rati òrysymy. Tahe irati riorore ròtena-ki. **28** Tahe irati diwyde besetyre-ki. Ijadòma-ò riwahinskyre, tahe ijadòma tadi-ò riwahinskyre. **29** Joaõ erydÿyna rieryreu tahe, nadie iumy òrysymy. Tahe iumy riwyre wabede-ò.

30 Jesuisi erydÿyna mahādu ròòserenyre Jesuisi-ò.

Tahe relyyrenyra ibutumy aõmydõõnana tule ibutumy rierynanymyhyre. ³¹ Jesuisi tamy rarybere: —Inyboho sohojile rokoirenny bederahy-txi ixielehydõõmy. Tii dori rarybera tamy heka byrena iõhõtyhyõlere tamy roxina raõhõõlere. Iny sõwemy tamy wii reutydynyreri. ³² Tahe tiiboho sohojile hãwõ-di roire bederahy-txi inyõ-õ. ³³ Iny sõwemy tuu robira ròhõnyrerimy. Tahe iny ibutumy hãwã hãwã ludu raijaranyre tõrõsõna-õ. Tiibohole juhu rehemynyre iko-ki. ³⁴ Jesuisi rororeu, tahe inymy sõwemy robire, riraõreriõ. Jesuisi tamy ratõenymyhyre. Tiiboho dori iwese budoeni idi itxereduõmy rÿireri wesemy. ³⁵ Txuu raloreu, ierydõõna mahãdu Jesuisi-õ roire. Tiiboho rarybere: —Ka kõnyhe bederahy roire txuuke rexihura. ³⁶ Kai tahe iny biteõnykre hãwã hãwã mahãdu-õ rÿsõna ixideereny õbradõõmy. ³⁷ Jesuisi tamyreny rarybera: —Kaiboho tamy rÿsõna biwahinykre. Tahe raryberenyre: —Timybo tahe inyboho 200 prata womati nieru-di orotxu rikiõbranyrenykre. Timy wexe tamyreny rÿsõna rikiwahinyrenykre. Jesuisi tamyreny rarybera: ³⁸ —Tiwese orotxu bohe rÿire. Maa tamy itxeremy. Idi tahe rieryrenyreu, rarybera: —orotxu iruyre, utura inatxi. ³⁹ Idi tahe Jesuisi iny rabõrõhõkõ asityre rorukukremy. ⁴⁰ Idi tahe iny rabõrõhõkõ wii rirareare, ijõ sõwõtamõ, ijõ 100my. ⁴¹ Jesuisi orotxu utura-wana rimyre tahe retehere biu-õ Deuxu-õ rexitõenyre. Idi tahe orotxu reõrõõrõre. Riwhinyre taerydõõna mahãdu-õ riwykremy iny-õ. Tule utura inatxi wirarea riwhinyre iny mahãdu dee. ⁴² Ibutumy iny riroxire. Rihydõmy rÿimyhõ. ⁴³ Idi tahe

rit̄xinyre waòinatxi reurò weririmy orotxu yre yre utura-wana rauhenyredi. ⁴⁴ Kia heka rer̄s̄yre 5000 inymy r̄s̄yna-di.

⁴⁵ Juhu Jesuisi riteònyre taeryd̄yñna mahādu ixiko-ò kanaijōwe-ribi ijà-ò, Besaida hāwā-ò. Tii tahe ririre iny riteònykrety. ⁴⁶ Tahe riteònyreu, tii rare ixitòed̄yñmy bede ratòòhk̄k̄-ò. ⁴⁷ Txioro bedesou hāwò ahota-ki ratximyh̄re. Jesuisi suki ratximyh̄re ixisohojile. ⁴⁸ Tahe yhy rebònymyh̄ iutedereny-ribi. Hāwò rariaõlemyh̄. Tahe Jesuisi tuu robire txu ijera iòhò-di. Tahe betyredile tamyreny rariare. Jesuisi iratyrereny wese rariakre. ⁴⁹ Tahe tuu robireu, betyre-di rariarerìò, tiiboho unis̄yna rōhōtinyrenyre, rira-juarenyre. ⁵⁰ Tahe ibutumy tuu robira ibutumy ruberurenyre. Jesuisi aõwesele rarybere: —Urile beysaben, breburenyõmy. Jiar̄yle watxireri. ⁵¹ Tii ralore tamyreny hāworo-ò. Yhy urile ixāwire. Ieryd̄yñaboho bede riòtiinyrenyre. ⁵² Tiiboho ruberurenyre, orotxu bedeòbyna dori rierykõrenyre.

⁵³ Tiiboho riòhörenyre, ritehemynyre Kenesare-ò. Kia-ki hāwò ritisarenryra. ⁵⁴ Tahe hāworo-ribi ròtuòreriu, ibutumy iny Jesuisi rieryra. ⁵⁵ Juhu raòrunyrenyre bina bina mahādu òrysymy. Idi tahe didydenyde roholarenyre titxibo tai Jesuisi ratximyh̄ò. ⁵⁶ Tii raloreu iny hāwā-ò aõbo ada hāwāhāk̄-ò aõbo ada bedero-ò aõbo, tiiemy iny bina bina mahādu iryko-txi ritidire. Tai tamy rexitòenihik̄re tamy debò reakemy ityynora-ò. Ibutumy tamy debò reareu, tahe riteytenyre.

7

¹ Jesuisi-ò ributunyre fariseu mahādu lahi

rybe-di erydŷŷdu mahâdu wahe. Tule bede ywina erydŷŷ mahâduributunyre. Jerusalë-ribi ritehemynyreri. ²⁻⁵ Jesuisi erydŷŷna mahâdu tebò risuhôõmy riroxireri. Fariseu mahâdu, Bede ywina erydŷŷ mahâdu-wana Jesuisi-ò rityŷraxyinyrenyre: —Aõhererekibo aerydŷŷna tebò risuhôõmy riroximyhŷrenyre. Aõhererekibo ihetxiu bede ywidŷñana rityhynyõreri. Lahi rybe-di erydŷŷdu mahâdu judeu mahâdu-wana ihetxiu iwidŷñana riwinymyhŷrenyre. Tii heka tebò tiu suròduõmy riroxiõmyhŷre. Tiiboho aõna aõna wydyna heto-ribi dòõsemahâdeu, tiu heka rõhõõdile riroxiõmyhŷre. Sõwemy iwidŷñareneny rityhynamyhyre. Bemona butxi, womati bese-wana risuhõrenyre. ⁶ Jesuisi tamy dirawyonyde: —Isaia juhuule rarybere tiwesebo kaiboho toite. Kaiboho itxenadŷŷdu toite. Riritinymy rŷire:

—Kaiboho riwawowydynamyhyre tary-di. Tahe awo-ribi waluuõlemyhyre.

⁷ Kaiboho riwawowydynamyre tahe watxi nohõti ijeraõlerenymy. Kai teerynanyteri erydŷŷna-di iny nohõti-ribi namyhŷdeôle.

⁸ Kai Deuxu erydŷŷna tyhydŷŷõmy. Iny erydŷŷnale tetyhynytenyte. ⁹ Tii tamyreny rarybera: —Kaiboho aõbo ijõ bihõrõnybenyleke, biaõmysŷnybenyke. Deuxu rybe bede ywina kaiboho tetyhynyõlemyhytenyte. Arybe bede ywinale tetyhynyõlemyhytenyte. ¹⁰ Moisesi rarybera:

—Kaiboho biytyhynybenyke adirybe-ò, tybyrybe-ò. Inyõ tadimy tybymy iehehemy

rarybekeki, aõtaxiny ruruke.

11 Kaiboho teerynanyteri hãbuõ-ò tadi tybywana-ò rarybekemy: —Wanieru waribi bitaõke. Ariwahiny dori Deuxu-ò. Wanieru heka korbÿ rare. (Korbÿ heka uri wahidÿyna rare, iwitzira rybe wahe.) **12** Jesuisi rarybehyyymy rare: —Kiawese rierynanimy raremyhÿ, kaiboho uritere hãbuõ tadiboho-ò aõmydÿõmy rarekemy. **13** Kawese ityhydÿõrenyõmy Deuxu rybe, aerydÿyna òraru-ki. Sõwemy aõna aõna kawese tatÿõnytenyte. **14** Tahe Jesuisi ixityre rarybera inysõwe-ò: —Bodoholabenyke, ibutumy bierybenykemy. **15** Aõbo iny-ò ralõmyhÿre, kia tahe iny risunyõlemyhÿre, inywo-ribi tahe namyhÿde kia tahe iny risunyomyhÿre. **16** Inyõ bierybenykeki, boholawibenyke. **17** Tahe iny-ribi ròhõnyreu, heto-ò raloreu, ierydÿyna mahãdu tahe tamy rÿýraxire ijyymy. **18** Tii tamyreny rarybere: —Kaiboho tule aõbo teeryõmahâtenyte. Aõbo iny-ò ralõmyhÿre, kia iny risñnyõlemyhÿre. **19** Tawotyhy-ò dori ralõõlemyhÿre. Urile weryri-ò ralõmyhÿre idi umy-ribi ròhõnomyhÿre. (Ibutumy rÿsýna tahe awire riki.) **20** Tule rarybere: —Aõbo iny-ribi namyhÿde, kia risurisunyomyhÿre. **21** Inywo-ribi tahe ròhõnomyhÿre ibutumy nohõtinana binahakÿ. Kia heka rare nohõtinana binahakÿ: òta òtalemy, wasilemy, rubudÿylemy, ijõ hãbu riorese ridymy, **22** ibutumy aõna aõna wedu iny ratyrekemy, binamy rõhõtinymyhÿre, ruilemy, aõbina binaõle, itxeredu, aõbina binalemy rybedu, tule itxÿtelemy. **23** Kia heka ibutumy bina bina inywo-ribi namyhÿde. Kia heka iny

rexisunymyhŷre.

²⁴ Jesuisi rexitare. Tahe r re Tiro hāwāreny-ò, Sidō beà hāwā hāwā-ò. Tahe tii ralore hetowo-txi tahe moõ rierykōdi ixidire hetowo-txi. Ralòrau tahe, rexiwòke aõkõ. ²⁵ Jesuisi tyhynina-ò hāwy y roholare, tahe tamy nadé, tatiowotimy resere. Iriõre-riki tyytybybina dire. ²⁶ Kia heka hāwy y Grego mahādu rare. Ilahinanire heka Siru Senisia. Tii Jesuisi-ò rŷyraxire tyytybybina iriõre-ribi deðdŷmy. ²⁷ Tahe Jesuisi tamy rarybere: —Txioiny, juhu inihe uladu mahādu riroxikre. Wadee awiõre uladu-ribi rŷsŷna ritake ijòròsa-ò. ²⁸ Hāwy y rirawyònrya: —Inatyhy rare, Wāhī. Kurile rŷsŷna kyre kyre rejumahāre. Kòwòruku bese-ribi, kuladu-ribi. Kiamy heka itxoõròsa rirakuximyhŷre. ²⁹ Tahe Jesuisi tamy rarybera: —Kia rybe òraru-ki heka kaa tarybeta tyytybybina ariõre-ribi rohonyra. Kia bòòsekre aheto-ò. ³⁰ Hāwy y taheto-ki rehemynyreu, iriõre-ki rahara byretyre-ki roire. Hāwy y rieryre tyytybybina iribi ròhonyre.

³¹ Tai tahe Jesuisi ixityre rexitare Tiro hāwāreny-ribi, Sidō beà hāwā reny-ò rara Kalileia aho-ò. Tii raremyhŷu, Debòwiò hāwā hāwā reny ririre. ³² Tahe tamy didydenye hābuõ nohõtityõ. Tii roholaõlemyhŷre. Tule awimy rarybeõhyylemyhŷre. Tahe rexitõenyrenyra Jesuisi-ò, tebò ityre ritidikemy. ³³ Jesuisi tii ritare inysõwehekŷ-ribi tahe tebò ritidire tõhõti-ò. Tahe rarybexinyre tahe idi tòròtòbymy reare. ³⁴ Tahe Jesuisi tarue ruwyre biu-txi, ele-di reare. Tahe rarybere: —Ebata. (Kia heka rybe riwiuròsòdŷmy rare, —Biraynyke.) ³⁵ Aõwesele

tōhōti riraynyre. Tōrōtō riykoykonyre. Tii aōwesele awimy rarybere. ³⁶ Jesuisi rarybere: —Uritere iny-ò ijyyōmykremy. Ihārele tahe ibutumy kiamy iny-ò relyymyhŷre. ³⁷ Idi bede riōtiinyrenyre. Tahe raryberenyre: —Ibutumy tii riteytenymyhŷre. Tii nohōtity aōwesele roholamyhŷre. Hābu rybeō aōwesele rirybedŷñymyhŷre.

8

¹ Kia txuu iximityre iny sōwemy ributunyre. Kiau tule aōrŷsŷnamy ijōōhyylere. Jesuisi taerydŷña mahādu ixidee ributunyre. Tahe tamyreny rarybere: ² —Jiarŷ inysōwe rewotōenyreri. Tiiboho txuu inataō waki rŷrirer byreōlemy. ³ Jiarŷ byreōlemy ariteōnyrenykeki, ryrowetyakile reserenykre iōderawyrinymy. Tule, iny sōwemy irehe-ribi nadē. ⁴ Ierydŷña tamy dirawyōnyde: —Timytaka inyboho tamyreny orotxu rikiwahinyrenykre kabederahy-ki. ⁵ Tii ritŷraxyinyre: —Tiwesebo orotxu kai ijōdire. Tiiboho rarybere: —Debō inatxi reurōmy. ⁶ Jesuisi iny sōwemy risŷdŷñykremy sutyre-ò. Tii orotxu debōinatxi reurōmy rimyra. Tii rexitōenyreu tahe riorore. Tahe riwahinyre taerydŷña mahādu-ò riwykemy iny sōwe-ò. ⁷ Tule utura ibutemy rŷimyhŷ. Tahe rexitōenymy rahudi tahe taerydŷña-ò rarybere: —Kaa tule biwybenyke iny sōwe-ò. ⁸ Tiiboho riroxirenryremy tahe rihydymy ratximyhŷ. Iyre yre rauhenyre riwyrenyre weriri debō inatxi reurōmy riwyrenyre rŷŷximy. ⁹ Inaubiōwa mil iny iōhōmy rŷimyhŷ. Tahe Jesuisi rexideōwarinyre iny sōwe-ò. ¹⁰ Tii ralore hāworo-ò

taerydÿýna-wana. Tiiboho roire Damanuta hâwâreny-ò.

11 Lahi rybe-di erydÿýdu mahâdu nade fariseu mahâdu wahe. Tiiboho tamy nade rybe òbitidÿýmy. Tiiboho rÿýraxirenrya bede erydÿýnaõ kiditeòsinykremy. Lahi rybe mahâdu rierykemy tii inatyhy rare urenana. **12** Tii raelewesenanyre tawo-ki rarybere: —Aõhererekibo kaa iny mahâdu rÿýraximyhÿre bede erydÿýnamy. Inatyhymy jiarý ararybekre: —Bede erydÿýna heka tamy rawahidÿýötyhy. **13** Tahe idi Jesuisi rexitare. Hâworo-ò ralore. Idi rohorere kanawe-ribi ijà-ò.

14 Ierydÿýnaboho tahe tõhõti rosare orotxu wydysy-ribi. Sohojityhyle heka orotxu roimyhÿ hâworo-ki. **15** Jesuisi tamy ribedeerynyre: —Beteheiny, biyrubuny, lahi rybe mahâdu, Herodi mahâdu-wana wirÿsýna uri-ribi. **16** Jesuisi erydÿýna mahâdu ixideele rarybere: —Aõhererekibo Jesuisi kia rarybereri. Inyboho iorotxurenyõreriki òsana. **17** Jesuisi heka rieryra tahe rarybera: —Aõhererekibo raryberemy orotxu ijõõremy. Kaiboho aõbo teerytenyõte. Kaiboho aõbo arawoxierynyrenyõre.

18 Kaiboho aõbo arueõrenyre. Tabiõletenyteri. Kai-boho aõbo itxi õhõtireny reaõlereri.

19 Jiarý 5000my iny-ò orotxu reareareu, tiwesebo weririmy orotxu yre yre-di ritÿxinyre. Tahe tiiboho rirawyonyre: —Waõinatxi reurò weririmy.

20 Tahe debòinatxi reurò orotxumy reòròra 4000 inymy, tiwesebo weriri orotxu yre yre-di ritÿxinyre. Tiiboho rirawyonyre: —Debòinatxi

reuròmy. ²¹ Tahe tamyreny rarybere: — Timyre kibo tahe teerytenyôte.

²² Dehemynyde Besaida hāwā-ò. Tahe hābu ruetà-di tamy didydenyde. Rexit òenyrenyre tamy debò reakemy. ²³ Jesuisi tebòmy rimyre tahe ridyre hāwā-ribi bederahy-ò. Iruetyre rarybexinyre. Tebòmy tamy reare. Tahe ritŷraxyinyre: — Aõmybo aõbo tabiteri. ²⁴ Hābu tahe biu-txi tarue riukora, tahe rarybera: — Hābumy rabira, òwòru wese rŷireriò, rariareri. ²⁵ Ixityrele Jesuisi tebò reare irue-ò. Hābu heka irue reyteramy òbitilemy retehereri. Robire irehetyhy-ò itŷnyhŷkŷlemy. ²⁶ Tahe Jesuisi riteònonyre isŷ-ò urile ihāwā-ribi ròõseõmykre.

²⁷ Jesuisi taerydŷyna mahādu-wana ròhònyrenyre Sesaria Filipi hāwāreny-ò. Ryki taerydŷñarenyre: — Mowe hābureny wamy raryberenyra jiarŷ raremy. ²⁸ Tiiboho rirawyonyra: — Joaõ Sebedŷdu riki, ijõ Eliasí riki, ijõ riki Deuxu rybedŷduõ. ²⁹ Tahe Jesuisi tamyreny ritŷraxyinyra: — Kaiboho, mobo tarybetenyte jiarŷ raremy. Tahe Pedro rirawyonyre: — Kai Kristu atximahâte. ³⁰ Tii raraybinikhikŷmy ixi-ki rarybera: — Inyko wamy ijyyõmykre.

³¹ Jesuisi rexiranyre erydŷmy: — Deuxu Riore Hābutyhyhykŷ heka aõna aõnamy aõhõkŷmy rotŷnynihikŷkre. Matuari mahādu heka ixideramy rynanakre. Tule Deuxu aõmysŷdŷdu wedu, Bede ywina erydŷy mahādu ixideramy rynanakre. Jesuisi kudurukre idi tahe txu inataõ rŷidi kedexixakre rubu-ribi. ³² Idi

tahe iòrurehekŷlemy tamy rarybere. Pedro iny-ribi Jesuisi ritare, tahe tamy rarybere: —Kawese rybeõmyreke. ³³ Jesuisi ròòsemy reare, retehemyhŷ taerydŷñna-ò tahe Pedro-ò rarybere: —Bexitake wako-ribi Satanasi. Kai dori Deuxu ijoí aõkõ atximahâte. Kai hâbu ijoí tate. ³⁴ Jesuisi ributunyre iny sôwehekŷ, taerydŷñna-wana tahe rarybere: —Inyõ wahemy kanakeki, ixideele rexirahîke, tahe taitxeò rimyke riwaheludunykemy. ³⁵ Mobo taumy tarasamy rurukeki, riononykre. Tahe aõtxile iny waluukeki, Rybewihikŷ luukeki, taumy wadee riononykeki, kia heka taumy ritakre. ³⁶ Aõbo tahe awire, ibutumy aõna aõna bitake tai aumy biononyke. ³⁷ Aõbo tahe iny riwahinskyre taumy wydyna òkesena aõbo. ³⁸ Kai wijinabòdu òrarudu mahâdu rare, òta òtadu rare. Aõtxile iny walau warybe lau raixŷrukeki, tule Deuxu Riore Hâbutyhyhykŷ ilau kanaixŷrukre tii nadeu ÿjuwihihikŷ-di boo wowydyna-ò.

9

¹ Tii tamyreny rarybere: —Inatyhymy adeereny ararybekre. Ijõõ kaki ratximyhŷre ruruõtyhy Deuxu Iòlònau taruru-di kedehemynykreu.

² Tahe debò sohoji txuu rŷidi, Pedro, Txiau, Joaõ-wana Jesuisi ridyre. Tiiboho sohojile bederatòò-ò roire. Jesuisi tamyreny rexiwitxiranyre. ³ Ityy heka urile rabòtòranyre. Iurahakŷmy relere surõna ratyre heka rauranymy ritoosonyre. ⁴ Tahe tamyreny dexitŷnynyde Elias, Moisesi-wana tahe rarybemyhŷre Jesuisi-wana. ⁵ Pedro rarybere Jesuisi-ò: —Wawedu, awityhymy

inihe kaki ratxirenryrerri tahe rikiwinyrenykre inataõ hetomy, ijõ adee, ijõ Moisesi-ò, ijõ Eliasi-ò. ⁶ Pedro rieryõlemyhŷre aõmybo rarybekemy ruberumyhŷremy. ⁷ Nonoe dobephede iubòrònà bede ritòbonyre. Tahe rarybere reare rybeuni iy-ribi: —Kia heka wariore waluu rare. Kaiboho tamy boholabenyke. ⁸ Tiiboho retehlerenyre tahe inyõ robiõlerenyre. Jesuisilemy robirenyre.

⁹ Dobehedeu tahe inydee Jesuisi rarybere: — Uritere inyõ-ò tuu ijyyõmykre aõmybo tobitemy. Uritere Deuxu Riore Hâbutyhyhykŷ rubu-ribi rexixareu, tai tahe tuu belyybonykre. ¹⁰ Kia rybe wasimy riworenryre. Ixideerenyle wii ritŷyraxinyrenyre: —Aõmybo rarybereri, rubu-ribi rexixamy nadе. ¹¹ Tiiboho tamy rŷŷaxirenryre: — Aõhererekibo bede ywina erydŷŷ mahãdu rarybere Eliasi juhu kanakremy. ¹² Tii rirawyòngyre: — Inatyhymy, Eliasi juhu nadе. Ibutumy aõna aõna riywinykremy. Tewesebo raritinanymy rŷireri: — Deuxu Riore Hâbutyhyhykŷ aõna aõnamy aõhõkŷmy rotŷŷnynihikŷre. Tahe tii inydee awiõhyykre. ¹³ Adeereny ararybekre: —Eliasi nadе. Tule iny ixideewilemy tamy riwinyrenyre. Kaheka iaõmydŷñana riritinanymy rŷire.

¹⁴⁻¹⁵ Jesuisi dehemynydeu taerydŷŷna mahãdu-ò, tahe robire iny sôwehekŷmy tahe bede ywina erydŷŷ mahãdu taerydŷŷna-wana ritxiõnymyhŷre. Tahe Jesuisimy robireu, tahe tiiboho riumysaõnyrenyre. Raõrunyrenyre irybedŷŷmy. ¹⁶ Tamy rŷŷraxire: —Aõmybo tamyreny tatŷŷraxyteri. ¹⁷ Inyõ rirawyòngyre: — Erydŷŷdu, wariore adee redyrerri. Tii tytybybina

rybeõhõkõ-di ratxireri. ¹⁸ Tyytybybina rimyreу tahe riatyre bede-ò. Idi tahe urile txuu riyiyinyre. Tahe tii rubureriwesele roire. Aerydõýna-ò jiarõ rarybera tyytybybina riteranykremy, tahe tiiboho iruruõhyymyhõ. ¹⁹ Jesuisi tamyreny rarybere: — Tiwesebededõýnanabo wijnabòdu ityhyõlemy rÿira. Tiwesebededõýnanabo awanareny ariijekemy. Wadee uladu bididyke. ²⁰ Tahe didydenye Jesuisi-ò. Jesuisimy robireu tahe tyytybybina urile raitxõteitxõtenymy resere. Idi tahe urile bede-ki rara õhoremy raratomyhõ rybexi irywomy ròhonymyhõ. ²¹ Jesuisi rÿõraxire uladutyby-ò tiubedemybo taheka kaa binana tamy dehemynyde. Tii rarybere: — Uladuylaule idi ròraruunyre. ²² Tiwese wese aõkõ idi rehure bera-ò, heõty-ò rahukemy. Aõ biwinykeki, jiarõboho biwawiõhenanyke wijile. Kai biwaruxetõenybenyke. ²³ Jesuisi rarybere: —Kai bityhynykeki, ibutumy aõna aõna rÿimyhõre. ²⁴ Aõwesele uladutyby ryryre idi tahe rarybere: —Jiarõ retyhynyre, biwiõhenanykre aõbo rauhenyre. ²⁵ Jesuisi iny sõwemy robire wii rotyrerimy, tahe riteranyre tyytybybina-ò: — Kai tyytyby rybeõ tule roholaõ iribi bòhonykre, tiu ixityre malõõtyhy. ²⁶ Tyytybybina ryryre. Uladu ritxõtenyre idi tahe ròhonyre. Uladu rubuwesele roire herimy. Tahe iny sõwemy rarybere: —Tii rurura. ²⁷ Jesuisi rimyre tebõ ritamadõýnyremy tahe uladu rÿire lamamy. ²⁸ Heto ralorenyreу ierydõýna mahãdu tamy rÿõraxirenyre: —Aõhererekibo jiarõboho tyytybybina riteõnyõrenyra. ²⁹ Tamyreny rarybere: —Kaiboho

bexitòenybenykeki byreõna-di bonybenykeki, kiawesele heka ròhònyke.

30 Iribi ròhònyreu, Kalileia lowysy-di roirenyre. Jesuisi heka inyerydýýderamyhý tai ratximyhýki.

31 Taerydýýna mahãdu Jesuisi rierynanymyhýre. Jesuisi tamyreny rarybere: —Deuxu Riore Hábutyhyhyký heka rawahidýýkre hâburenyõ-ò. Tii hâbureny rirubunykre. Idi tahe txu inataõ txuu rýidi tahe kedexixakre rubu-ribi. **32** Tiiboho rierykõlere tahe ruberurenyre týýraxidýýki.

33 Idi tahe rehemynyre Kafanaõ-ò. Ralore heto-ò. Jesuisi tamyreny rýýraxire: —Aõmywe widee tarybetenyteri ryro-ki. **34** Tiiboho urile roholarenyre rybeõlemy. Ryro-ki

dori rarybemyhý mowexe wiribi aõnímy ròhònykre. **35** Tahe Jesuisi ronyrenyredi, Jesuisi taerydýýna mahãdu ributunyre erydýýmy: —Inyõ juhuludumy rarekemy ratxikeki, tai heka tii ihewoludukre. Tule tii reakre ibutumy deòdumy.

36 Tahe Jesuisi uladuõ rimyre risýnyre iubetya-txi tahe taerydýýna-ò rarybere: **37** —Moõ uladu kawese wadee riwiòhenanykeki, riwawiòhenanyre. Moõ riwawiòhenanykeki, tule wateòdýýdule riwiòhenanyre.

38 Joaõ tamy rarybere: —Erydýýdu, jiarýboho tuu rabirenryra inyõ tyytybybina-di ani-ò rehureriò. Tahe iny mahãdureny aõkõ rare. Tahe jiarýboho tamy reijönyrenyre iny mahãdureny dori aõkõ rare. **39** Tahe Jesuisi rarybere: —Bijjönybenyökre. Inyõ wani-di bedeòby riwinykeki, wanimy heka ibinamy rarybeõtyhy. **40** Iny òluduõkeki, tii heka iny ijoí rare. **41** Inyõ beõ adeereny waninamy

riwahinykre-wana, kai waerydýýna dori tate, inatyhymy adee ararybekre. Tii tawahidýýna ritakre. ⁴² Inyõ kaa uladu ityhydýýdu riatykre òraruna-txi, kia heka tamy awire tòti-ki myna ritaamy idi bera-txi rehure. ⁴³ Ebòle araatykeki òraruna-txi, juhuule adee awire ebò biòròke. Kia heka awityhykre iny welytyle ralokre biu-ò, tahe awiôtyhykre heòtytòteeheký-ò ralòkeki debò inatxi-di. ⁴⁴ [Tai mohõ ruruõtyhy. Heòty ruruõtyhy.] ⁴⁵ Awa araatykeki òraruna-txi, juhuule adee awire awa biòròke kia awire iny rariake awa sohojilemy, awiõre heka heòtytòteeheký-ò ralokre awa inatxi-di. ⁴⁶ [Tai mohõ ruruõtyhy. Heòty ruruõtyhy.] ⁴⁷ Arue araatykeki òraruna-txi, bitake idi behuke juhuule adee awire arue sohoji-di Deuxu Iòlò biu-ò ralokre, tahe awiõre heòtytòteeheký-ò ralokre arue inatxi-di. ⁴⁸ Tai mohõ ruruõtyhy. Heòty ruruõtyhy. ⁴⁹ Ibutumy iny heka heòty-di rijyrranykre. ⁵⁰ Jyyra heka awire, saa wahe. Urile taruru riononykeki, tiwesebo tarýsýna uri ixybyle tawo-ki bitidikre. Kaiboho ibutumy widee eysarenylere.

10

¹ Jesuisi iribi rexitare. Tahe rare Judeia bede bede-ò, tule Jordao kanawe-ribi ijà-ò. Iny sõwemy tamy ributunyre, tahe tiiboho Jesuisi rierynanyre. Tii reðarimy tuu ratximyhýre.

² Tamy lahi rybe-di erydýýdu mahãdu dehemynydenye irutaadýýrenymy. Tahe tamy rýýraxinyre: —Hãbu aõbo tahãwyy ririleke, awire aõbo ibinare aõbo. ³ Tahe Jesuisi tamyreny rirawyonyre: —Aõrybe bede ywina-di

Moisesi rierynanyre. ⁴ Tahe tiiboho Jesuisi-ò dirawyonydenye: —Tii rierynanyre iny tahawyy ririkemy. Urile juhuu hawyy bede erydyyyna rybe tyyriti riwinykemy, idi tahe tahawyy ririkemy.

⁵ Jesuisi tamyreny rarybere: —Ohötitxyre dori Moisesi kia rybe bede ywina adee riwahinyre.

⁶ Juhu bedeu Deuxu

riwinyre hâbu, hawyy-wana.

⁷ Iurenana tahe hâbu tadibohosy-ribi röhönumyhyre tai roimyhyre hawyy-wana.

⁸ Hâbu inatyhy hawyy-wana roimyhyre, sohoji tyhylemy radenymyhyre.

Iny inatxi inymy aôkô rymyhyre, sohoji tyhylemy rymyhyre. ⁹ Hâbu hawyy-wana Deuxu ributunyreu, iny iwtixira wiribi ritöhörarienyötyhy. ¹⁰ Hetowo-ki tahe ierydyyyna ritÿyraxinyre kia rybe-ki. ¹¹ Jesuisi tamyreny rarybere: —Aôtxile hâbuô tahawyy ririkeki tahe ijô-wana roikeki, kia heka ôtadu rare. ¹² Hawyy tahâbu ririkeki tahe ijô hâbu-wana roikeki, kia heka wedena rare.

¹³ Tiiboho tamy didydenye uladu tamy debò reakemy. Tahe ierydyyyna riononymy rarybere tamy idyrenyömykre. ¹⁴ Jesuisi kiamy robireu, rik-yaranyre rarybere: —Txio, kididyke uladu wadee. Uladu wese dori Deuxu Iolona rare. ¹⁵ Inatyhymy ararybekre: —Moô heka uladuwesemy Deuxu Iolona ralôökeki, kia heka Deuxu Iolona-ò ralôötyhy. ¹⁶ Tahe Jesuisi rexiranyre uladu manamy taaxiô-ò rimyre. Tahe tebò iratytyre ritidimy tamyreny rarybewihikyre.

17 Tahe Jesuisi rydi raloreu, hābuō tamy reare. Tahe hābu iko-txi resere tatiowotimy. Rarybere: —Erydýŷdu wihikŷ, aōwexe ariwinykre biu-ò hena aritakremy tiiehyymy umywihikŷ-di ararekremy. **18** Jesuisi tamy rarybere: —Aōhererekibo wihikŷmy waddee tarybeta. Hābu awiōre. Deuxu sohojile tahe aware. **19** Bede ywina kai teeryte: rubudýŷomykemy, tule òta òtaõmykemy, wasiõmykemy, tule ruiõmykemy, iny wii itxenadýŷomykemy, adi bityhynykemy, boo tule. **20** Hābu tamy rarybere: —Erydýŷdu, kia bede ywina rewinhyylere, uladuule wiji-ò. **21** Jesuisi tamy retehere tuu reðarire tahe rarybere: —Kai sohoji aõmydýŷnale aki nasiranyde. Kai makre, ibutumy aõna aõna-di bòhonykre, idi tahe idi biwahinskyre iny aõkõ mahādu-ò. Kia tahe aõmydýŷnadikre biu-txi. Tahe manakre biwaheludunykre. **22** Kia rybe-ki heka hābu rabedewore. Rexitare ibedewomy urile iaõna aõna sõwetyhyreki.

23 Jesuisi retehemy iwerura-di tahe rarybera taerydýŷna-ò: —Kia iny iaõna aõna sõwemy rŷireri, tamy Deuxu Iòlõna-ò raloke isirare. **24** Ierydýŷna mahādu bede ribedeòtiinyrenyre rybe-ki. Jesuisi ixityre rarybere: —Waexiboho, isiratyhy rare Deuxu Iòlõna-ò ralòkemy. **25** Kamelo tyrorenawo-di ralòkemy isirakeki, kia-ribi isiratyhyre iny iaõna aõnadikeki raloke Deuxu Iòlõna-ò. **26** Tiiboho bede ratiinyre sõwemy. Widee rarybere: —Mobo tahe iòraru-ribi iny ritakre. **27** Jesuisi iwerora-di retehere tahe rarybera: —Inatyhymy kõaõboka hābu-ò isiratyhyre. Deuxu-ò

tahe ibutumy aõna aõna isiraõre. ²⁸ Pedro rexiranyre rarybere: —Boholake, jiarõboho ibutumy rerirenyra araheludunykremy. ²⁹ Jesuisi rarybere tamy: —Inatyhymy adeereny ararybekre. Moõ waluukeki, rybewihikõ luukeki, kia heka ririkre: heto, taseriore, tyby tadi-wana, tariore, tabede, ibutumy ririkre. ³⁰ Wijile itarasamy rarekre: 100 sõmy, 100 seriore, 100 tybyboho, 100 tadiboho, 100 tarioreboho, 100 tabede. Iny tamy rarybebinanykre tule. Ijõ bede kanakre tahe taumy tõmyra-di tiiemy rarekre. ³¹ Tahe sõwere juhu ludu ihewomy ròhonykre. Ihewo ludu ijõ iko-ò ròhonykre.

³² Tiiboho rydi raòwonyrenyre Jerusalē hãwã-ò. Jesuisi heka rare ikorenymy. Ierydõõna mahãdu bede ribedeòtiinyre. Tiiboho Jesuisi riheludunymy ihewo-ribi. Tahe Jesuisi reraõmyhõ idi rare waõinatxi reurõ taerydõõna mahãdu-wana. Tii relyyre ixityre aõbo ixidee kõnyikremy. ³³ Boholabenyke inyboho roirenryreri Jerusalē-ò. Kowa, jiarõ Deuxu Riore Hãbutyhyhykõ, inyõ riwawahinskykre Deuxu aõmysõdõõdu mahãdu wedu-ò, bede ywina erydõõ mahãdu-ò. Kia warubudõõmy riwawahinskykre tori-ò. ³⁴ Tiiboho kidiwalahikre. Watyre kanarybexinskykre. Òhote-di kidiwahãtenykre. Idi tahe kidiwarubunykre inataõ txu-di. Tahe rubu-ribi adexixakre.

³⁵ Joaõ, ijõ Txiau, wii Zebedeu riore, tamy nade. Tahe rarybere: —Erydõõdu, kai aõma aõ Wadeereny biwahinskykre. ³⁶ Jesuisi rarybere: —Aõbohe jiarõ adeereny ariwahinskykre.

³⁷ Tahe tamy rarybere: —Kai, aiòlònasŷ-ò kedehemynykre, aruruwe-ribi aronykre, waseriore ahywewe-ribi ronykre. ³⁸ Tahe Jesuisi rarybere: —Kaiboho teeryõlemahâte aõmybo texitõenyteri. Kaiboho aõbohe wabemonad-di biõbenyke idi Jerusalé-ò adiõkremy wahãredi. Kaiboho aõbohe wasebena-di mohõlebenyke idi jiarŷ anohõkremy wãhãredi. ³⁹ Tiiboho dirawyonyde: —Kohe tulekre. Jesuisi tamyreny rarybere: —Bemonad-di ariõkre kaiboho tule idi biõbenykre. Sebena-di jiarŷ adohõkremy, kaiboho tule idi mohõbenykre. ⁴⁰ Tahe mobo wabire ronykre ruruwe-ribi hywewe-ribi kia heka jiarŷle ariwahinyõkre. Kia tahe iyrubudŷymy rŷrireri Deuxule kidiwahinykremy. ⁴¹ Tai debòwiò erydŷyna mahãdu heka Joaõ-ò, Txiau-ò tamyreny iky reare. ⁴² Jesuisi tamyreny ryryre tamy kanakemy, tahe rarybere: —Kaiboho teerytenyte toriwedu irurusõwe dire. Iny nihikŷ heka inymy deòdu luure. ⁴³ Jesuisi kiamy rarybere: —Kia wese tahe aworenky-ki aõkõkre. Kaiboho aõtxile mobo bòityhynyhykre, ijõ iny deòdumy rarekre. ⁴⁴ Mobo juhutyhy rarelekre, deòdumy rarekre. ⁴⁵ Deuxu Riore Hâbuthyhyhykŷ nadet eòdu sôwekemy aõkõ tahe ixilemy reòdunykemy. Nade taumy wahidŷymy sôwemy iny tarasamy.

⁴⁶ Idi tahe roire Ijeriò hãwã-ò. Jesuisi taerydŷyna-wana iny sôwehekŷ-wana ròhonyrenyra. Tahe rahare Bartimeu ruetàhàkŷ-ki. Bartimeu tahe Timeu riore rare. Tii ronyre rywe-ribi aõna aõnamy rexitõenyteri. ⁴⁷ Tii roholare Jesuisi Nazare ludu kia rare tahe tamy

ryryra: —Jesuisi, Davi riòre, wadee maruxetòekre.
48 Sõwemy tamy rarybere: —Rybeõmyke. Tahe aõhe-wana tii rarybemyhÿre: —Davi riòre wadi mawotòeke. **49** Jesuisi riyryre tahe rarybere: —Tamy byryke wadee kodoikemy. **50** Tahe rexitareu rÿire, wylemy nadé Jesuisi-ò. **51** Jesuisi tamy rarybere: —Aõmybo kai taruteri adee ariwahinykremy. Tahe hãbu ruetàhàkÿ tamy rarybere: —Wawedu, ixityre arobikremy. **52** Jesuisi tamy rarybere: —Makre, atyhydÿyna kai arateytenyra. Kialehe rare. Aõwesele ixityre tii robire. Tahe Jesuisihemy rare, ryki.

11

1 Jerusalẽ iòhòmy ritehemynyrenyreu, tahe inatxi taerydÿyna riteònnyra hãwã-ò. Inatxi hãwã-ò iòhòmy, Betabaji, Betÿnia-wana. Kia-ò Oliveira hãwãlò roire. **2** Jesuisi rarybere: —Kaiboho boikre kowa hãwã-ò. Kowa-ò birònykreu jumentinho mahabenkyre. Moheka ityre rariaõlemy ratximyhÿre. Bieseke, wadee bididyke. **3** Inyõ adeereny rarybekiki: — Aõhekremybo idi atxitenyteri. Tahe tamy marybebentyre: —Wanyrÿ tuu rurureri. Ixityre kaò kidiokesedÿnykre. **4** Tahe hãbu roire. Jumentinho ryro hetoijò-ki ritisanymy rÿimyhÿ. Tai riesere. **5** Kia hãwã mahãdu rarybere: — Aõhererekibo jumentinho kaiboho tetatenyta. **6** Tai tiiboho Jesuisi rybe tamy riwahinyra. Tai hãwã mahãdu jumentinho riwahinyre. **7** Tahe ridyrenyre jumentinho Jesuisi-ò. Tiiboho tatyyreny ritidirenre jumentinho tyremy. Tiiboho risÿnyrenyre Jesuisi ityre-ò. **8** Ijõboho tahe

horerule ritidire ryromy, ijõ tahe tauwòhi ryromy ritidire ityre rariakemy. ⁹⁻¹⁰ Ihewo ludu, iko ludu rawyhyrarònyreri, tule ryrrereri: —Tii heka wowydyna rare. Tii heka Wanyrÿ niwesekemy naderi. Wowydyna rare iny labie Davi Iòlòna. Kai Iòlòna kanakre. Wyhyrarò biu-txi kodoholakre.

¹¹ Kia wese Jesuisi ralore Jerusalë-ò. Dohodÿña heto-ò ralore, ibutumy retehere, idi tahe ròhonyre txiorotyhyreki. Tahe Betÿnia-ò roirenre.

¹² Ijõ txu biòwamy tahe Betÿnia-ribi rexitarenyreu tahe tii rama rahure. ¹³ Òwòru figureira rademy robirenymy irehe-ribi. Tahe tamy ritehemynyreu iraty-ki raharenÿolere, aõmyreki figureira raty bededÿnanamy aõkõ bede rÿimyhÿre urenana. ¹⁴ Òwòru figureira-ò Jesuisi rarybere: —Tiu heka moõ araty ritòôtyhy. Tahe ierydÿña roholare.

¹⁵ Tahe ritehemynyrenyre Jerusalë hăwă-ò. Tahe Jesuisi dohodÿña hetowo-ò ralore. Tahe kia-ribi aõna aõna-di rohonymyhÿre mahădu, òbradu mahădu diteònyde. Tahe nieru wibydÿdu mahădu, òwòrubesedÿ-di Jesuisi rehure. Bòtòe dinodu mahădu rynana-di Jesuisi rehure. ¹⁶ Inyõ heka ritxyydÿnyolere dohodÿña hetowo-ki. ¹⁷ Rierynanymyhÿre tahe tamy rarybere: — Raritidÿõlemy aõbo rÿireri:

Waheto kõaõboka inatyhymy ibutumy iny witxira witxira dee ixitòedÿña hetomy rÿirakre. Waheto tewinytenyte wasidu hetowesele.

¹⁸ Bede ywina erydÿñ mahădu, Deuxu aõmysÿdÿdu wedu mahădu roholarenyreu, röhötinyrenyre: —Timybo inyboho Jesuisi

rubudŷŷmy rokiwisŷnykre. Tiiboho
 ruberumy hŷrenyre iny sôwemy dori bede
 riôtiinymy hŷ ibedeerydŷŷnareny-ki.

19 Txioromy dehemynydeu, tiiboho
 rexitarenymy hŷre hâwâhâkŷ-ribi.

20 Txu ròhònny-di, rehemynyrenyre òwòru
 figureira-ò. Tiiboho robirenyre rarubumy rŷireriò,
 taru-wana, tararoti-wana. **21** Pedro ixi-txi tôhôti
 reare tahe rarybere: —Erydŷŷdu, betehe inihe
 aõma òwòru figureira rarubumy rŷire arybebina-di
 tamy tarybetaki. **22** Jesuisi dirawyònnyde: —
 Kaiboho Deuxu bityhynymy hŷbeny. **23** Inyõ
 rarybekiki kaa bede ratòöhökŷ-ki: —Kai myike,
 adi adehu rŷikre berohokŷ-ki. Tahe irybe heka
 kedelekre. Tai inyõ rityhynykeki, tumy heka
 kedelekre. Tahe uritere iseõdŷŷõmykre urile
 bityhynymy, irybe heka kedelekre. **24** Iurenana
 adee ararybekre: —Aõtxile aõ bexitõenykre, kia
 heka bitakre. Bityhynykeki, inatyhymy bitake.
25 Kaiboho texitõenytenyteri wana aõbo inydee aky
 reamy hŷre kia biixâwididŷŷnymy hŷke ratximy hŷre,
 Deuxu dori riixâwididŷŷnyke aõrarureny-ribi. **26** Kai
 iny witxira òraru biixâwididŷŷnyõkeki, boo biu-ki
 ratximy hŷre aõraru riixâwididŷŷnyõkre.

27 Tiiboho ixityre doide Jerusalë hâwâ-ò.
 Ririranymy hŷrenyre dohodŷŷna hetowo-ki, bede
 ywina erydŷŷ mahâdu, Deuxu aõmysŷdŷŷdu
 wedu mahâdu, matuari mahâdu tamy doide.
28 Tiiboho tamy ritŷŷraxirenyre: —Mowe ateõdŷŷdu
 kia aõna aõnamy tatŷŷnymy hŷte. **29** Jesuisi
 dirawyònnyde: —Adeereny tule araŷraxikre.
 Kaiboho bidiwawyònnykeki, tahe jiarŷ akorený

ŷraxina arelyykre, aõrurudibo aõna aõna rewinymyhyre. ³⁰ Tahe Jesuisi ritŷyraxinyre: — Ratyysebedŷyna, Joaõ hõrõ, kia heka tiribibo nadé, biu-ribi ada hãbu mahãdu-ribi. Kia manarybeke. ³¹ Tiiboho widee rarybera: —Biu-ribi inyboho raryberenykeki, tai tii rarybekre: —Aõherekibo tahe tii tetyhyntytenyõte. ³² Hãbu-ribi inyboho raryberenykeki, iny aruberumyhyrenykre. Ibutumy iny rityhynyre Joaõ heka Deuxu rybedu raremyhy. ³³ Tai tahe tiiboho raryberenyre: — Inyboho reeryõrenyre. Tai tahe Jesuisi rarybera: —Hebo, jiarõ adee arelyyõtyhy modeòdýydubo jiarõ watxireri.

12

¹ Iribi tahe Jesuisi tamyreny ijyy-di rierynanymyhyre: —Hãbu uva oworuõ wese ròbròre. Tahe riòtitynyre. Tahe hâloo riare oworuubetya-ki, ruýdýýnymy. Tahe utò riwinyre. Idi tahe rihuòtere hãbu mahãdu-ò. Tahe rexitare tasõ-ribi ijõ bede-ò. ² Tahe bederatysiredemy bededýñana rehemynyreu, iwedu teòdu riteònnyre bederaty ritakemy. ³ Huòtedu mahãdu teòdu rimeyrenyre, rihetenyre tahe riteònnyre ixihyykemy. ⁴ Ixityre oworuwedu teòduõ riteònnyre. Kia heka irati rihetenyre ta tamy rawobinarybenyre. ⁵ Ijõ riteònnyre. Kia heka rirubunyrenyre. ⁶ Tahe oworuwedu iriore sohobilere, tahe iluumy raremyhy ihewomy tii riteònnyre. tahe wedu rarybere: —Wariorele heka tiiboho rityhynyrenykre. ⁷ Kia huòtedu mahãdu widee raryberenyre: —Kia heka wedu aõna aõna tarasadu rare. Rikirubunykre tahe

iaõna aõna inydeerenykre. ⁸ Tahe rimyrenyre idi rirubunyre tahe idi rehurenyre oworu-ribi. ⁹ Jesuisi ritÿ́raxinyre: —Aõhebo tahe oworuwedu rotÿ́nykre. Tii kodoikre huòtedu mahädu hudumy, tai tahe oworu riwahinykre inywitzira-ò. ¹⁰⁻¹¹ Ritina-di aõbo tariaõletenye kia ryberiti:

—Mana-di hetowidÿ́du rehura. Kia mana heka hetohàtxi-ki ritidimy doide. Kia heka Wanyrÿ riwinyre kia iny ruereny dee aõna aõna nihikÿ rare.

¹² Tai ijohonadu mahädu Jesuisi mynyny ratximyhÿ tii dori rieryre ixidee lau Jesuisi ijyymy relyymyhyre. Tiiboho ruberurenyre iny sõwehekÿ lau. Tahe rexitarenyre, rexixãwidinyre.

¹³ Idi riteònnyrenyre Lahi rybe-di erydÿ́du mahädu, Herodi mahädu-wana tamy imynamy irybe-ki. ¹⁴ Tiiboho rarybere Jesuisi-ò: —Erydÿ́du, jiärÿboho araerymy adi watxiwähärenyre kai inatyhy hääbu tate. Iny ibutumy adee wiwese wiweselere. Inatyhymy iny-ò Deuxurymy teerynanymahäte. Tahe tiiboho ritÿ́raxinyrenyre: —Awire aõbo ada ibinare aõbo nieru rawahinymyhyre bede dinodu-ò. ¹⁵ Timybo tahe, rikiòwyny aõbo ada aõkõre aõbo. Jesuisi rierymyhyre tõhõtinanarený, tahe ritÿ́raxinyra: —Aõherekibo kaiboho tiwaurihitenyteri. Wadee womati nieruõ bidiwy waitxerenamy. ¹⁶ Tahe tamy diwydenyde. Tahe tii ixityre ritÿ́raxinyra: —Kawe moõ tytarasana rare, katahe moõ tyyritina rare. Tiiboho dirawyonyde: —Kiahe bede dinoduhõrõ rare. ¹⁷ Jesuisi rarybere: —Hÿdebo, bede dinoduhõrõ tahe tamy biwahinybeny tule

tahe Deuxu aõna aõnahõrõ tamy biwahinybeny. Tiiboho bede riòtiinyrenyre.

¹⁸ Saduseu mahãdu tamy nadé. Kia heka iny rubu-ribi rexixamy aõkõre-riki rierynamymyhõre. Tiiboho ritõyraxinyre Jesuisi: ¹⁹ —Erydõydu, Moisesi raritinyra bede ywina-di: —Hãbuõ rurukeki, tahãwyy iriõre ijõdiõkeki, tahe kia hãwyy tahãbu seriõre-wana roike. Iriõredikre taseriõre rubuõwymy roikre. ²⁰ Seriõre debõinatxi reurõmy raremyhõ. Juhuu ijõ roire hãwyy-wana. Tahe tii rurure iriõreõlemy. ²¹ Tahe ihewo ludu iseriõre wytese-wana roire. Tii rurure iriõreõlemy. ²² Ihewoludutyhy tule ibutumy roire wytese-wana, tahe ituerenyre iriõreõlemy. Irõõbymy tahe hãwyy tule rurure. ²³ Ixixanau tahe mohãbubo tuu rarekre. Ibutumy dori wytese-wana roire. ²⁴ Tai tahe Jesuisi tamyreny rarybere: —Kaki kaiboho teõsamý toite aõma ritina teeryõtenyteki. Tule Deuxururu teeryõtenyte. ²⁵ Ixixanau heka moõ roiõtyhy. Ibutumy iny ÿju wese rarekre biu bede-txi. ²⁶ Kaiboho aõbo tatyyritinytenyõta iny rubu-ribi kedexixakremy. Kia heka raritinymy rÿire Moisesi tyyriti-ki, òwõrusõmo ijyy-ki rÿimyhõ. Iwese Deuxu rarybere Moisesi-õ: —Jiarõ heka Abraõ Deuxu rare. Ijai Deuxu rare. Ijaõ Deuxu jiarõ rare. ²⁷ Jiarõ heka rubu mahãdu Deuxu aõkõ rare, tahe iru mahãdu Deuxu jiarõ rare. Kaiboho teõsamý toite.

²⁸ Bede ywina erydõy mahãduõ nadé ijohonamy. Tahe tiiboho widee raryberenymy roholareu, Jesuisi tamyreny rirawyõnywihihõre, tahe tii Jesuisi-õ ritõyraxinyre: —Tibo rybe bede

ywina juhuure. ²⁹ Jesuisi rirawyonyre: —Kä heka juhu ludu rare: —Boholake Israeli mahādu, judeu ijoi mahādu wahe. Wanyr̄y, iny Deuxu sohojile rare. ³⁰ Kia aDeuxu luuke ibutumy awo-ribi, aumytyytyby-ribi, ibutumy aruru-ribi. ³¹ Ka heka ihewo ludu rare: —Kai abireluduluuke iwese ixiluuke wese. Ijō bede ywina heka ka ratyreõre. ³² Tahe Bede ywina eryd̄ȳ mahāduõ rarybere: —Inatyhymy kai tarybeta. Deuxu heka sohojile ratximyh̄re. ³³ Ibutumy awo-ribi iluukemy. Ibutumy aruru-wana iluukemy. Tule ibutumy aeryna-wana iluukemy. Iwese kai ixiluure wese, abire ludu mahādu luukemy. Kia heka ibutumy iròduxiweloo ratyre rare. Ibutumy wahid̄ȳnalood̄ȳna ratyre rare. ³⁴ Jesuisi rieryre kia hābu rirawyonywihih̄re tai tamy rarybere: —Kai heka Deuxu Íòlòna-ribi irehemy aõkõ. Tai tahe ibutumy ilau ruberure t̄ȳraxid̄ȳki.

³⁵ Jesuisi dohod̄ȳna heto-ki rierynamyhyreu, rarybere: —Timybo Bede ywina eryd̄ȳ mahādu rarybemyh̄re Kristu Davi riore raremy. ³⁶ Davi rarybere aõmybo Deuxu Tytybytyhy tamy narybedemy: —Wanyr̄y rarybere Wanyr̄y-ò: — Bodony warurunawe-ribi. Txiohe rare, aõludu awarawo-txi aritudikre. ³⁷ Tahe Davile Wanyr̄y rininire. Timybo tahe Davi iriõremykre. Tahe iny sõwemy deysana-di roholarenyre.

³⁸ Tii rierynamyhyreu, rarybera: — Bexiemyh̄beny bede ywina eryd̄ȳ mahādu lau. Tiiboho heka tytrehe-di riraluurenyre. Tiiboho heka rybed̄ȳluurenyre hāwāhāk̄y riranaki. ³⁹ Dohod̄ȳna heto-ki juhuryana luurenyre. Tule ta anar̄ȳ r̄yiwana, juhu rynanadile tamyreny

awire. ⁴⁰ Tiiboho tule wytese urimynydu aõna aõna ritarenyre. Ixitòedÿýna reheheký rexitðenymyhýrenyre. Tiiboho heka aõnihikýmy aõhõkýmy dýñana riòwynyrenykre.

⁴¹ Jesuisi retehemey rýimyhý dohodÿýna heto nieruhyna ratya-txi. Tii retehere timybo iny sõwemy tanieru-di tamy rehumyhý. Tahe ityhynihiký tamy sõwemy nieru-di rehure. ⁴² Tahe nade wytese iaõkõdu mahãduõ tii rare. Tii inatxi nieru sõmo-di rehure. Tanieru tahe nierukonana rare. ⁴³ Jesuisi ryryre taerydÿýna-ò: –Inatyhymy adee araybekre. Kowa heka wytese nieru-di rehure ibutumy iny wtxira ratyre. ⁴⁴ Kaa mahãdu ibutumy nieru-di rehure rauhenyredile. Tahe wytese idi rehure ibutumy tanieru-di rexihumy taumy-ribi idi rehure.

13

¹ Dohodÿýna heto-ribi ròhonyreu, ierydÿýna tamy rarybere: –Erydÿýdu, beteheke inihe mana nihiký-ò, hetohoký-ò. ² Jesuisi rirawyonyre rarybere: –Kaiboho betehebenykre heto nihiký-ò. Kia heka mana ijõ wityre-ki rýiõtyhy, ibutumy heka kedejuxunykre.

³ Oliveira bederatòòhòký-ki tii ronyreu dohodÿýna hetoko-txi, tahe Pedro, Txiau, Joaõ, ibutumy tamy doide rýýraximy iny-ribi irehemey.

⁴ Wakoren y bedelyyke, tiubo kia kýnyikre. Ibutumy aõna aõna kýnyikre wana tibo iny bedeerynyrenykre. ⁵ Jesuisi rexiranyre tamyreny rarybere: –Kaiboho anaitxenanydenyheny lau bexiebenyke. ⁶ Sõwemy dori roikre wanimy rarybemy rarekre: –Jiarý dori Kristu rare.

Tahe iny sōwemy anaitxenanykre. ⁷ Kaiboho wounarybe-ò, aõbinarybe-ò, boholakre, bremurenymykre. Kia heka kanakremy ratximyhŷre. Urile bededŷñana ikonanamy aõkõhyylemyhŷre. ⁸ Uritere inylahinaren, ijõlahinaren-wana wii kidiaõbinanykre. Tule iòlona mahãdu ijõ iòlona mahãdu-wana wii kidiaõbinanykre. Bede bedesu ijõ hãwã-ki kanamytatakre. Tahe aõkõre rama kedeakre. Kia heka juhu aõhõkŷmydŷñana rarekre.

⁹ Kai bexiekre anamydenyheny lau. Tiiboho anawahinydenykre aòludu wedu-ò, iòlò-ò. Tiiboho anahatenydenykre dohodŷña hetowo-ki. Kiabohoko-txi wadée kaiboho kedelyykre inatyhymy aõna aõna rŷiremy. ¹⁰ Rybewihikŷ juhuu ibutumy bede hãwã hãwã-ò kiditŷnydŷñykre. ¹¹ Tiubo aradyrenykeu, urile nohõtiõmy aõbo kaiboho marybebenykre. Kiautyhyle aõmybo rarybekremy bierykre. Kia tahe marybekre. Kai dori aõkõ tarybemahâte, Deuxu Tytybytyhy tahe rarybemyhŷre. ¹² Seriore seriorele wii kidirubunykre. Tyby heka tariore kidirubunykre. Uladule tadi, tyby kidirubunykre. ¹³ Ibutumy heka iny iy kedeakre wani òraru-ki. Kia heka ikonana-ò riijekre, taumy tarasanakre.

¹⁴ Aõna aõna binahakŷ kanakre, ibutumy rahukemy. Tiiboho kanakeu itxinonana-txi aõkõ rarekemy, kaiboho mahenybenykre bederatòòhòkŷ-ò, Judeia hãwã hãwã-ki ratxikeki, mahenybenykre. ¹⁵ Inyõ hetotyre-ki ratxikeki, urile ròteõmy aõna aõna wydysymy. ¹⁶ Inyõ bedero-ki ratxirekeki, uritere òkeseõmy tyy òrysymy. ¹⁷ Kobexe heny hãwyy bòtòmy

rŷira, tule hāwyy tariore ritònymy rŷira.
 18 Bexitòenykre kia kanaheny bededŷñana sirau.
 19 Aõhõkŷmydŷñana kanakre tiu heka tuuõre. Juhule Deuxu bede riwinyreule wiji tuu yrubule bede roimyhŷre. Tiu heka kiamy bede roiõtyhy aõhõkŷmydŷñanamy. 20 Deuxu bede iõhõmy rirawetyyòròkeki, moheka irumy ròhõnyõtyhy.
 21 Inyō adee rarybekiki: —Kaki heka Kristu ratxireri. Kowa-ki ratxireri. Uritere ityhydŷñomy.
 22 Sõwemy Kristu kanakre, urile Kristu inatyhy aõkõ rarekre. Tule Deuxu rybedŷýdu kanakre. Kia Deuxu rybedŷýdu inatyhy aõkõ rarekre. Tiiboho heka bedeòby riwinykre tule bede eryna. Deuxu hõrõ riitxenanykemy inatyhymy kõaõboka.
 23 Kaiboho warybe biyrubunykre. Adee ibutumy juhuule reòbitinyre.

24 Idi webòhõna rŷira txuu, aõhõkŷmydŷñana itue-di,

txuu heka rurunykre. Ahãdu tule rurunykre.

25 Taina heka kedejuxunykre biu-ribi. Biururu raòweòwenykre.

26 Iny retehekre Deuxu Riõre dehemynyna-di. Biurawetyky-ribi kodobehekre. Kia heka lobixina kanabòtòranykre. 27 Tahe taÿju kiditeònykre tawedu ijoihõrõ butudŷýmy.

Kidibutunykre ibutu bede bede konana-ribi, tule ibutu biukonana-ribi.

28 Tahe figureira òwòru-ribi erydŷýna bierybenykre. Tahe iruru raixinykreu tahe, txiru ròhõnykreu, tai tahe bierybenykre wyra iõhòrereri. 29 Tule kia aõna aõnamy bobibenykreu, tii iõhòlereri. Ijòkile wese nyide. 30 Inatyhymy adee ararybekre, kia wijinabòdu itueõtyhy aõna

aõna rŷikre hârele. ³¹ Biu, bede-wana ituekre, tahe warybe itueõtyhy. ³² Moõ heka rieryõtyhy tiubededŷñanamybo tii kòdòòsekre. Tule ſju biutxile rieryõre. Tule iriõre rieryõre. Tule tyby sohojile rieryre.

³³ Kaiboho bexieke, beteheke. Kai dori teeryõtenyte tiubededŷñanamybo kòdòòsekre. ³⁴ Kedehemynykremy dori iwese hâbu tŷimy rarewese tii rexitareu, ririre tadeòdu. Tadeòdulemy tule ridyre itxeredu retehemyhŷkemy. ³⁵ Tahe betehe inihe teeryõteri dori tiubo kanakre heto wedu, txioromy ada ruwetya aõbo, ada hânie hâbu ryry-di aõbo, ada txumy aõbo. ³⁶ Betehe inihe iny araraõõlemy tii rehemynyreri aki rahakre atŷi-ò. ³⁷ Aõna aõnamy jiarŷ rarybemyhŷre, rarybera ibutu-ò: —Bijebeny.

14

¹ Kia-ribi inatxi txumy riuhenymy ratxireri anarŷý kodohònkykremy. Kia anarŷý wehityhynamy heka iny ratya-di reare. Tule orotxu anarŷý kia ròhonyre. Tule Deuxu aõmysýdŷýdu wedu mahâdu tule bede erydŷýdu mahâdu Jesuisi rimykemy ratxireri idi rirubunykemy. ² Tiiboho rarybemyhŷrenyre: —Kiahe aõkõre anarŷý rŷireriu, iny sõwemy inydeereny kana aõbinanyheny.

³ Jesuisi Betýnia hâwâ-ki ratximyhŷu, Simaõ tyybina heto-ki ratximyhŷre. Jesuisi òwòru besedŷýbire-ki roimyhŷ. Tahe hâwyi aderòna òwynihikŷ-di lŷnyrena wihihikŷ-di nade. Tai ihyna riwebòhonyra tahe Jesuisi ratityre-ò ritxiwira. ⁴ Inyõreny rexiykaranyke. Tahe widee rarybera: —Aõherekibo aderòna rahura. ⁵ Inywitzira

tahe iòwynykewi sõwemy nierumy kia-ò. Kia nieru-di tahe iny aõkõdu-ò rawahidýñykre. Tahe tiiboho rexibynreri hãwy dee. ⁶ Tahe Jesuisi rarybere: —Txiòhe rare, uritere ixibydýñomyke. Tii heka aõwihihikýbo wadée riwinyra. ⁷ Kiamy aõu aõu iny aõkõdu rýikremy. Aõule heka tamy aõwihihiký biwinybenyke. Jiarý tahe, aki aõu aõu aõkõlekre. ⁸ Tii heka rexikonanonymy ròwidýñyre. Aderòná-di watyre ritxiwire wabede-ò jiarý raõule. ⁹ Inatyhymy adeereny ararybekre. Aõtxile Deuxu Rybewihiký iny relyykre. Kia-ò kahãwyy ijyymy relyykre, ibutumy iny idi rõhõtinykremy aõbo riwinyredi.

¹⁰ Tahe Judasi Isariò Deuxu aõmysýdýñdu-ò rara Jesuisi tamy rawahidýñkemy. ¹¹ Tiiboho tamy roholarenyre, reysare. Tahe tamy nieru riwahinskykemy riurenanyre. Tahe Judasi ríjemyhýre aõu aõu bedewihiký tamyreny riwahidýñkemy.

¹² Juhu orotxu anarýñtxure budoeni xiweloo rirubuny rahudi tahe Jesuisi erydýñna mahãdu tamy rarybere: —Titxibo anarýñ rýsýnamy biroxikemy atxiteri. Jiarýboho kowa-ò aroikre.

¹³ Tahe Jesuisi tamy rarybere: —Kaiboho boikre hãwãhãký-ò. Tahe hãbu-wana wii biòbynykre butxi-di riwyneriò. Tahe tii biheludunybeny.

¹⁴ Aõtxile hetoõ-txi ralòke, kaiboho marybebenyke hetowedu-ò: —Waerydýñdu rarybera: —Titxiwexe anarýñ rýsýna arirýsýkre waerydýñna-wana. ¹⁵ Tii heka adee kiditeõsinskykre hetowowitxiraõ biu-txi. Ibutumy rexihumy rýire inydeereny. Kowa rýsýna inydeereny biywinykre. ¹⁶ Tahe ierydýñna

rexitare. Roire hāwāhākŷ-ò. Tahe ròhònyre iwese Jesuisi relyyre wese. Tahe ibutumy rexihurenrye anarŷŷ-ò.

17 Txiorou Jesuisi nadē taerydŷŷna waòinatxi reurò-wana. **18** Tiiboho òworubesesdŷŷ riroximahāu, Jesuisi rarybere: —Kaiboho wawana teroxitenyteri sohojiō biwawahinykre. **19** Tahe urihimyò rexiranyre rabedewomy. Tahe widee raryberenyre: —Jiarŷle heka ariwahinykre. **20** Tii rirawyònnyre: —Kaiboho, waòinatxi reurò mahādu sohojiō. Kia mahāduō orotxu-di wawana rebenymyhŷ besero-ki. **21** Inatyhymy Deuxu Riòre Hābutyhyhykŷ rakre iwese iritina rŷirewesele. Kobexeheny kowa hābu heka kidiwahinykre. Tamy iny awire kedeaõlede.

22 Tiiboho riroxireriu, Jesuisi orotxu rimyre, raorore, rexitònyre, tahe tamyreny riwahinyre. Rarybere: —Ãhâxe, kia heka waumy wese rare. **23** Tahe vîlynamona rimyre, rexitònyre, tahe tamyreny riwahinyre. Ibutumy ibute bute iribi tuu riõrenyre. **24** Tamyreny rarybere: —Kia wâhâlubu wese rare. Kia hâlubu heka rybe tŷmyra ywidŷŷna hâlubu rare. Kia inyboho kidinohõtijuadenykre. Wahâlubu heka kedejuxunykre iny rabòrònihiikŷ dee. **25** Inatyhymy ararybekre: —Ariõõtyhy heka ôtetibederatyrube tŷmyra ihyy tahe tiutxumybo Deuxu Iòlòna-ki ariõkre.

26 Deuxuwimy rawinyrenyreu, tahe rexitarenyre Oliveira bederatôòhòkŷ-ò.

27 Jesuisi tamyreny rarybere: —Kaiboho ibutumy wijrumy biwaribenykre. Kia heka iritina rŷire.

Itxeredu tahe riròrenyekki, budoeni rahenykre.

²⁸ Tahe rubu-ribi adexixakreu, arakre akomy Kalileia-ò. ²⁹ Pedro rarybera Jesuisi-ò: — Ibutumy ararikeki, arariötyhy. ³⁰ Jesuisi tamy rarybera: —Inatyhymy ararybekre. Wijirumy hāniehābu inatxi kydyrykreule, kai iny witxira-ò biwatxiönykre inataõ bedemy. ³¹ Tahe Pedro rarybera tarurutyhymy: —Aõkõre, aratxiönyötyhy, ihärele tahe awanale arurukre. Ijõ mahädu tule kia wese rarybera.

³² Tahe roire Kesemani hāwāmy ninadu-ò. Taerydŷña-ò rarybera: —Biwaraòmy bonykre kakile. Kowa-ò arexitòenykre. ³³ Tii ridyrenyre Pedro, Txiau, Joaõ-wana. Jesuisi rexiranyre rabedewomy ihyy rexitòenyre. ³⁴ Tahe tamy rarybera: —Watyytyby heka rabedewomy ratxireri rubuhyy-ò. Kaki bonykre biijemys. ³⁵ Tahe iko-txi urihimyò rareu, resere. Rexitòenyre: —Waha, adee arexitòenykre. Adee awikeki, kia òraule tiu waròteõna. ³⁶ Tii rarybere: —Waha, adee ibutumy isiraõre. Kia bemona inyhe waròbi bitake inihe. Tahe wadeewi wadeewi-ki aõkõ watxireri, tahe adeewi-ki. ³⁷ Tii rehemynyre tai rahare rõrõreny whole roireriò. Rarybere Pedro-ò: —Simaõ, Tarõteri aõbo. Biijeötyhy sohoji òramy bededŷñana. ³⁸ Biijebenykre, bexitòenykre, uritere rutaanamy ròteõmykre inatyhymy atyytyby irurudire tahe ade iruruõre. ³⁹ Tahe Jesuisi ixityre rare rexitòenyre ixiwesele. ⁴⁰ Rõösereu, ijõ-ki rahare rõrõmy ixiwesele, irururen y rautxiennyhy dori. Tiiboho rierykõre idi rirawyönyrenyre.

41 Tahe ixybyle ròòsere tahe rarybere: —Morõbeny bexielehynybeny. Òra iòhòreri. Kia heka Deuxu Riòre Hãbuthyhyhkÿ kanawahidÿÿkre òrarudu mahãdu-ò. **42** Bitÿmynbynyke, rokoirenny, walòsedÿÿdu iòhòmy rareri.

43 Tii rarybereriu, aõwesele Judasi nadé. Kia heka waòinatxi reurò mahãduò rare. Tii-wana doide hãbu mahãdu mayrehe-di, òhòtemy debòna. Kia heka hãbu mahãdu doide matuari mahãdu-ribi, Bede ywina erydÿÿ mahãdu-ribi, Deuxu aõmysÿdÿÿdu wedu-ribi. **44** Lòsedu tamyreny juhuu bede eryna riwahinyre. Kawese heka rarybere: —Kowa heka inyô-ò aruwokre, tii heka hãbu rare. Bimybenykre, birarenbybenywhikÿkre. **45** Judasi rehemynyrenyreu, tahe rarybere: —Wedu, wedu. Tahe tamy ruwore. **46** Juda ijoí Jesuisi rimyra. **47** Kia ijoíò mayrehe ritare tahe Deuxu aõmysÿdÿÿdu wedu deòdu nohõti riorore. **48** Tahe Jesuisi dirawyonyde: —Kaiboho mayrehe-di tiwaòrynyteri wasidu-wesemy aõmy, òhòte-di. **49** Jiarÿ tahe dohodÿÿna heto-ki watximyhÿ txuõ txuõlemy adeereny araerynanywâhãdenyde. Kowa-ki heka tiwamyõlemyhÿtenye. Tahe aõbo iritina-ki rÿrireri, kia heka kÿnyikremy. **50** Ibutumy ierydÿÿna mahãdu ririrennyre, rihenryrennyre.

51 Kia heka hãbuõ riheludunymyhÿ tyy tayredile rexityynymy tiiboho ridyrennyre. **52** Tii tahe tyy ririre tahe rahenryre tadelemy.

53 Deuxu aõmysÿdÿÿdu wedu-ò tiiboho Jesuisi ridyre. Bede ywina erydÿÿ mahãdu, matuari mahãdu-wana ributunyre. **54** Pedro

riheludunyre irehetyhytyhymy. Rehemynyre Deuxu aõmysõdõõdu wedu heto-ò. Tai tahe ixitõteenymy heõtywera-ò rorukumyhõ heto itxeredu mahãdu-wana. ⁵⁵ Deuxu aõmysõdõõdu mahãdu wedu, tule dohodõõdu mahãdu alobixidu riijemyhõre aõlemy Jesuisi òludu relyymyhõre, Kia õraru-ki rirubunyrenykemy. Rahaõre. ⁵⁶ Sõwemy iny ruimy relyymy rõimyhõ. Iruinareny wiribi hitxi hitxilera. ⁵⁷ Ijõ mahãdu rõimyhõre relyyrehâre ruimy rarybere: ⁵⁸ — Inyboho irybe-ò roholarenymy: Jiarõ heka dohodõõna heto ariixãwididõõnykre kia heka hãbu iwidõõna rare. Txu inataõ-di ijõ ariwinykre iwidõõnaweseõre. ⁵⁹ Kia heka aõmybo tuu relyyrenyremy irybe wiribi hitxi hitxire. ⁶⁰ Deuxu aõmysõdõõdu mahãdu rõire inysõwetya-txi. Tii Jesuisi ritõõraxinyre: —Kai aõbo biwarawyõnykre aõmybo relyyrenyreri adee òladumy. ⁶¹ Tii rerawyõnyõlere ixyby tahe Deuxu aõmysõdõõdu mahãdu ritõõraxinyre: —Kai aõbo Kristu tate, Deuxu wityhy riõre. ⁶² Jesuisi rarybera: —Jiarõ heka. Kaiboho betehebenykre

Deuxu Riõre Hãbutyhyhykõ Deuxu rurunaweribi-ò ronyreri. Kaiboho tii betehebenykre Deuxu Riõre Hãbutyhyhykõ biuwetyky-ribi naderi.

⁶³ Deuxu aõmysõdõõdu wedu ityy riykara idi rarybera: —Aõhererekibo ijõ alobixidumy iny rururenyreri. ⁶⁴ Kaiboho taholatenyta aõbina binalemy rarybereriò aõmybohe kaiboho tahõtinymyhõtenyte. Ibutumy heka tawo riraõhõrerenyra rubudukremy. ⁶⁵ Tahe ijõ ityre rybeximy rarutaara rexiruehetynyre

tahe tule rihetenyre. Tahe rarybere: —Mota làhà arahätenyra. Idi tahe heto itxeredu tule rihetenyre.

⁶⁶ Pedro heka ratximyhÿ bedeube-ki tahe ijadòma dehemynyde, Deuxu aõmysÿdÿýdu deòdu. ⁶⁷ Pedro rexítòeenymyhÿ heòtywera-ò tahe ijadòma tamy retehere. Tahe rarybera: —Kai tule Jesuisi Nazare ludu-wana atximahâte. ⁶⁸ Tahe tii rexitxiõnyre: —Jiarÿ reeryôre aõmybo kai tarybeteri. Tahe Pedro hetowo-ribi ròhonyre. ⁶⁹ Ijadòma ixypy by ixypy by itxeremy rarybere kowa ijoí-ò: —Kowa heka tii mahăduõ rare. ⁷⁰ Tahe tii ixityre rexitxiõnyre. Ixybyle kowa ijoí ò Pedro-ò rarybera: —Inatyhymy kai ijõ mahăduõle tate. Kai dori Kalileia mahădu tate. ⁷¹ Tii inatyhytyhyrybemy rarybera: —Jiarÿ reerykõre hăbumy tarybetenyteri. ⁷² Tahe hănie hăbu ryryra, inatxi hewoludumy. Ta Jesuisi rybe-txi Pedro tõhõti reare. Iwese Jesuisi rarybere: —Inatxi hănie ryrykredi, ihewoludukomy ryrykre, wadee bedexitxiõnykre inataõmy. Pedro tahe iribi rexitareu, rahinyre.

15

¹ Txuu reareu, Deuxu aõmysÿdÿýdu wedu, matuari mahădu, Bede ywina erydÿý mahădu ibutumy ributunyre. Tahe Jesuisi ritaataare tahe ridyrenyre Pilato-ò. ² Pilato Jesuisi-ò ritÿýraxinyre: —Kai aõbo judeu iòlò tate. Tii rirawyònnyre: —Kai ka tuu tarybeta. ³ Deuxu aõmysÿdÿýdu mahădu wedu rarybere Jesuisi aõna aõna awimy aõkõ riwinyre. Tahe Jesuisi riwawyònnyõhyylere. ⁴ Pilato ixypy by rÿýraxire: —Kai birawyònnyõtyhy aõbo. Kai

aõbo taholaleteri aõmybo tiiboho autedé-ò raryberenyreri. ⁵ Tahe Jesuisi rarybeõhyylere tahe Pilato urile bede riòtiinymyhÿre.

⁶ Kia heka juhuu iny deòwarixina rare hãbu ròteduõ ritakemy anarÿýtxuu. Aõtxile iny tamy rexitòenyke. ⁷ Ròtenawo-ki raremyhÿ inyõ Barabamy ninadu-ki. Tii tahe inywitzira aõbinadu mahãdu-wana ratximyhÿ. Kiamy inydinodu òraru-ki aõbina rÿireki, tii iny rirubunyre. ⁸ Iny sôwehekÿ-ki doide, tahe rexiranyre ixitòedýýmy: iny deòwarixina kòdòhònonykre. ⁹ Pilato dirawyònyde: —Adeereny ariòlòdýýnykekõ aõbo ka judeu iòlò. ¹⁰ Tii rieryre dori Deuxu aõmysýdýýdu mahãdu wedu tamy Jesuisi ridyrenyre iwobinanareny lau. ¹¹ Deuxu aõmysýdýýdu wedu inysõwe riixitòedýýnyre Baraba riòlòdýýnykemy. ¹² Pilato rityýýraxinyre ixybyle: —Aõhebo tahe idi arotýýnykre. Kaiboho tuu teninimyhÿtenyte judeu iòlòmy. ¹³ Tiiboho rirajuarenyre: —Bitamadýýnyke itxeò nihikÿ-ò. ¹⁴ Ta Pilato tamyreny rityýýraxinyre: —Aõbina takariwinyre. Aõhe-wana ixityre rirajuamyhÿrenyre: —Bitamadýýnyke itxeònihikÿ-ò. ¹⁵ Pilato inydee aõ riwahinskykemy rôhõtinyra, tai ta Baraba riòlòdýýnyre. Idi tahe Jesuisi riyhytanymy rahudi, riteónyre itxeònihikÿ-ò riukòrenykremy.

¹⁶ Soldado ridyrenyre heto woube-ò. Tai tahe ibutumy soldado ributunyre. ¹⁷ Tahe tyysòborehekÿ-di rityynyrenyre. Tahe ede rataana ritidire ira-ò. ¹⁸ Tahe rirybenyrenyre: —Adee nihikÿre judeu iòlò. ¹⁹ Tahe rihetenyre bòtòre-di irati-ò, tahe ityre rarybexinyre tahe

rŷire tatiowotimy rityhynykemy. ²⁰ Tahe tyysòbore iribi ritara, tahe ityyle tamy ritidira. Inatyhymy ridyrenyre itxeònihikŷ-ò riukòrenykremy.

²¹ Kowa-di rekoarenyre hâbuõ. Simaõ Sireni inire. Kia heka Alexŷdre, Rufu-wana tyby rare. Tii nade bedero-ribi. Tiiboho tahe riitxyydŷnyre itxeò-di retyykemy.

²² Riwyrenyre bederahy-ò Kòkòta ninadu-ò. Kia heka iwitxira rybe rare. Kia heka rubu rattybyho wese rare. ²³ Tiiboho vîi riurinyre òwòruburu-wana. Tahe tii tuu riõôlera. ²⁴ Itxeònihikŷ-ò raukòrenymy rahudi tahe ityy wirarea riatyre, tahe ityy-di rarudeòsanyre tibo iny sohoji sohoji ityy riwykremy. ²⁵ Biurasò txu Jesuisi itxeò-ki raukore. ²⁶ Iratya-ki tahe ritina rŷire: JUDEU IÒLÒ. Kia heka iny tuu rarybemyhŷrenyre. ²⁷ Tahe tii-wana inatxi wasidu itxeònihikŷ-ò riherinanyre, ijõ ruruweribi-ò, ijõ hyweweribi-ò. ²⁸ Tahe rotŷnyre aõbo Deuxu ritina-ki rŷire wese: Tii ratximyhŷ òrarudu mahâdu-wana. ²⁹ Iny reareare tara riohowimy rarybere aõbina binamy: —Kobe, kai korihe dohodŷña heto biatykemy inataõ txudile tahe ixityre bidiwinskyre. ³⁰ Kaile inyhe bexitakre itxeò-ribi. ³¹ Iwesehyyle Deuxu aõmysŷdŷdu wedu, bede ywina erydŷ mahâdu-wana widee raryberenyre. Jesuisinimy raujõmorenyreri: —Tii iny witxira ritare, tiile tahe rexitaõtyhy. ³² Kristu, judeu Iòlò, bodobehike itxeò-ribi jiaryboho arobirenkyremy, tai tahe aratyhynyrenykremy. Tule wasidu tii-wana raukòrenyre itxeò-ki Jesuisimy raujõmorenyre.

³³ Txutyeu ibutumy bede rurunyre. Tahe roire txu kaò resemy. ³⁴ Kiaule tahe Jesuisi rarybeterenyre: —Elòi, Elòi, lema sabatani. Kia heka iwitxira tybe rare. Kia rare: —WaDeuxu waDeuxu, aõherekibo kai tiwarite. ³⁵ Ijoïõ heka tamy roholareu, rarybere: —Tii heka Eliasi-ò ryryreri. ³⁶ Häbuõ reare bexi ritÿxinyre vïi juberere-di idi tahe ritidire tabòtòrejura-ò. Riwahinyre Jesuisi ritòkemy. Tahe rarybere: —Deinyhe tamy inyhe reketehereny Eliasi kanakremy aõbo inyhe itarasamy. ³⁷ Jesuisi ryryre irariemy idi rurure. ³⁸ Dohodÿña hetowetyy raykare inatxi weryna tyymy, biu-ribi, bede-ò. ³⁹ Soldado dinodu Jesuisiko-txi ratximyhÿre. Tahe rurureu, irubumy robire. Tahe rarybere: —Ka heka inatyhymy Deuxu riore rare. ⁴⁰ Tule hawyy mahäduõ retehemy rÿimyhÿ irehe-ribi, towysyreny-ki, Marie Madalena, Marie (Txiause, Jyjese tii rare. Txiau heka Jyje hewoludumy rare.) Salome tule ihÿre ijõ-wana. ⁴¹ Kia heka Jesuisi Kalileia raremyhÿu, tiiboho tahe sôwemy iny-wana doide Jerusalë-ò.

⁴² Txioromyhe dehemynyde. Wirareasanatxu rare. Kia heka sabadotxukokile rare. ⁴³ Jyje Arimatea hawã ludu dohodÿdu nihikÿo rare. Tule heka tii riraomy ratximyhÿ Deuxu Iòlona. Tii ruberuõlemy rare Pilato-ò Jesuisiumymy ix-itòedÿmy. ⁴⁴ Pilato rabedeòtiidÿñanyre Jesusi rurumy roimyhÿdi tai ryryre soldado dinodu-ò. Tai Pilato ritÿraxyinyre, Jesuisi rurumy roimyhÿdi. ⁴⁵ Soldado rarybereu Jesuisi rurumy roiremy tahe Pilato riteonyre Jesuisiumy Jyje-ò

iwahidŷ́my, ⁴⁶ Jyje ritare itxeònihikŷ-ribi tahe ritŷtenyre tyyurahâkŷ-di. Idi tahe ritidirenre mana hâloo wabedewo-ò. Tahe mananihikŷ-di riijòtòbonyra. ⁴⁷ Marie Madalena, ijõ Marie Jyjese reteherenyre titxibo tii ritidirenreò.

16

¹ Tahe nobiutxu, Marie Madalena, ijõ Marie-wana ihewoludu Marie, Txiause, Salomese-wana rare. Tiiboho lŷnyrena riôbranyrenre. Tahe roire Jesuisibymy idi rekoakremy lŷnyrena-di. ² Juhutxu semana bededŷñanau txuu deadeule roire wabede-ò. ³ Wideo raryberenyre: —Mowexe mana ritakre ijò-ribi. ⁴ Tahe tuu robirenre. Mana nihikŷ ritamy rŷire. ⁵ Wabede-ò rirònonyrenre, robirenre weryrybòweselemy ronymyhŷ ruruweribi-ò. Ityy urahakŷmy ronymyhŷ. Tahe tiiboho bede riôtiinyrenre ruberurenmy. ⁶ Tii tamyreny rarybera: —Uritere brebbeñomy. Kaiboho aõbo teòrytenya Jesuisi Nazare ludu. Kia itxeò-ki rurure. Tii aõkõ kaki ratxireri. Rexixara rubu-ribi. Betehebeny inihe tai ritidiraò. ⁷ Makre. Marybekre ierydŷñna-ò tule Pedro-ò. Tii rakre akorenemy Kalileia-ò kaiboho tuu lobiximy boikre tuu adeereny raryberemy. ⁸ Tahe tiiboho rihenryrenre wylemy wabede-ribi ruberumy. Tiiboho moõ heka rarybeõhylerenyre ruberumyhŷrenki.

⁹ Juhutxu semana bededŷñnau Jesuisi rubu-ribi rexixare. Idi tahe juhuu àsitereribile rexitŷnynyre Marie Madalena dee. Kia-ribi heka juhuule ritare debò inatxi reurò tyytybybinamy. ¹⁰ Tii

rare Jesuisi-wana raremyh̄y mahādu-ò. Tiiboho rabedewomy ratximyh̄yreny, rahinymyh̄yreny.
11 Tamyreny relyyreu iwese Jesuisi tamy rexitynnyre wese Jesuisi irulemy ratximyh̄y my tuu robireke, rityhynyōlerenyre.

12 Jesuisi rexixamy rahudi tahe, iwitxiramy rexisñnymy inatxi eryd̄yñna-ò. Tiiboho heka roimyh̄yrenyre bedero-ò. **13** Tahe dòòsede relyrenyre taijoi-ò, tahe tule rityhynyōlerenyre.

14 Tahe waòsohoji reurò eryd̄yñna-ò Jesuisi àsitereribile rexitynnyre. Tiiboho riroximyh̄yrenyò rexitynnyre. Tahe Jesuisi tamyreng rarybera: –Aôherekibo kaiboho iny wamy robira mahādu tetyhynyōteri. **15** Kaiboho boibenyke ibutumy bede bede-ò Rybewihiky bitñnykremy. **16** Inyō Rybewihiky rityhynykeki, idi kidisebenykeki, tii Deuxu ritake. Inyō rityhynyōkeki, Deuxu ixi-ribi riteònykre iòraru-ki. **17** Kia bede eryna ityhyd̄yñdu kidiheludunykre. Tiiboho tyytybybina kiditeònykre wani-ki. Tule heka tiiboho itýmyra rybe kanarybedenykre. **18** Hemylala rimyrenyreu, aôhe rotñnyōlere tule rubuna monamy riókeki, rotñnyōlere. Tiiboho tebò ritidirenkyre bina mahādu-ò tahe riteytenykre.

19 Idi tahe Jesuisi tarybe rahuredi, Deuxu ridyre biu-ò. Tahe ronyre Deuxu ruruweribi-ò. **20** Tahe tiiboho roire ibutumy bede bedemy tai bede ritñnynyrenyre. Wanyr̄y riwiòhenanyrenyre tahe bede eryna-di irybe ixidee rimyrenyre iheludud̄yñdu mahādu-ò.

Deuxu Rybe Tyyriti New Testament in Karajá (BR:kpj:Karajá)

copyright © 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Karajá

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Karajá [kpj], Brazil

Copyright Information

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Karajá

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

lix

2014-04-27

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files
dated 29 Jan 2022

55ce0bcd-101e-52a3-984e-847027efe150